БЕХАТАРИИ ОЗУҚАВОРӢ ВА КАМБИЗОАТӢ №3-2023

АГЕНТИИ ОМОРИ НАЗДИ ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Агентство по статистике при Президенте Республики Таджикистан

Ҳайати таҳририя:
Ҷ.Нурмаҳмадзода - Раиси ҳайати таҳририя,
Асо Н.А. - Муовини раиси ҳайати таҳририя,
Аъзоёни ҳайати таҳририя: Мирзоён Н., Назарзода З., Қурбонов С., Ҷурабойзода З., Асматбекзода Ф., Қосимов Х., Наҷибуллоев А., Набизода А., Наҷмеддинова С., Сайпов С.

Масъулин:
- барои фаслҳои буллетен

Кишоварзӣ, омори кишоварзӣ ва ҳифзи муҳити зист	Қосимов Х.	227-81-14
Савдо, фаъолияти иқтисодии хориҷӣ	Наҷибуллоев А.	227-82-66
Омори демографӣ, шуғли аҳолӣ	Набизода А.	221-49-91
Омори иҷтимоӣ	Азиззода И.	227-94-88
Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ, молия ва қарз	Наҷмеддинова С.	227-98-71
Омори нарх ва таърифа	Сайпов С.	227-94-89

- таҳияи ҳуҷҷати асосӣ, танзими фаслҳо, ороиши техникӣ ва дизайн	Раёсати ҷамъбасту таҳлили иқтисодӣ ва робитаҳои байналмилалӣ Ҷурабойзода З. тел.221-23-87 E-mail: stat@tojikiston.com
-барои нашри маҷмӯа	Сардори МД МКҲ -и Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Қурбонов С. тел. 227-96-09

Муқаддима

Мувофиқи Матритсаи комиссияи Аврупоии Ислоҳоти Сиёсати Меморандум дар бораи ҳамдигарфаҳмӣ оид ба Барномаи бехатарии озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо мақсади таъмин намудани низоми иттилооти таъҷилӣ ва таҳлили вазъи бехатарии озуқаворӣ дар ҷумҳурӣ ва мӯътамадии маълумотҳо, огоҳонидани истифобарандагони маълумотҳои бехатарии озуқаворӣ, инчунин, дар бораи таҳия ва нашри буллетен ҳар семоҳа оид ба бехатарии озуқаворӣ қарор қабул карда шуда буд. Агентии омор аз соли 2005 ин ҷониб, оид ба бехатарии озуқаворӣ маводҳои таҳлилӣ пешниҳод менамояд. Ин буллетени таҳлилӣ дар се моҳ як маротиба бо се забон (тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ) аз нашр мебарояд.

> *«Мафҳуми бехатарии озуқаворӣ дастрас будани озуқаворӣ ба ҳамаи одамон ҳама вақт барои ҳаёти солим ва фаъолона зарур мебошад. Яъне таҳти мафҳуми бехатарии озукаворӣ ба миқдори кофӣ мавҷуд будани хӯрокворӣ, хӯроквории зикршударо дастрас кардани хонаводаҳо (чӣ аз бозор ва чӣ аз дигар манбаъ, ки қобилияти кофии харидорӣ ба эътибор гирифта мешавад), инчунин ба миқдори зарурӣ истеъмол кардани хӯрокворӣ дар назар дошта мешавад».*

Маълумотҳои заминавӣ барои буллетен оид ба бехатарии озуқаворӣ инҳоянд: истеҳсоли маҳсулоти озуқа, мавҷуд ва дастрас будани озуқаворӣ, замини кишт, истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ, хусусиятҳои умумии иқлим, вазъияти истеъмол ва саломатӣ, бо об таъмин будан, нарх ва нишондиҳандаҳои миқдорӣ, ки аз вазъияти бозори озуқаворӣ шаҳодат медиҳанд.

Дар замимаҳои буллетен нишондиҳандаҳо барои Ҳуҷҷати Стратегияи миллии рушд барои то соли 2030 ва нишондиҳандаҳо дар бораи хӯроки аҳолӣ ва гурӯҳҳои гуногуни иҷтимоию иқтисодии он дарҷ шудаанд.

Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар семоҳа нашри буллетени иттилоотӣ дар бораи бехатарии озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро бо иштироки як қатор вазорату идораҳо (Вазорати молия, Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Муассисаи давлатии обуҳавошиносӣ ва ғайраҳо) таҳия ва нашр менамояд.

Нашрия барои мутахассисон ва ҳам барои ҳамаи хоҳишмандон равона карда шудааст.

Тавсия, пешниҳод ва мулоҳизаҳоро нисбати мазмуни буллетен ва шакли пешниҳоди маълумотҳои оморӣ ба Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нишонаи зер ирсол намудан мумкин аст.

734025 Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Душанбе, кӯчаи Бохтар, 17
Тел: (992372) 2212387
Факс (992372) 2214375
E-mail: stat@tojikiston.com
http://www.stat.tj

© Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2023

МУНДАРИҶА

Муқаддима **3**
МАЗМУНИ МУХТАСАР **6**
ФАСЛИ I. НИШОНДИҲАНДАҲОИ ИҶТИМОИЮ ИҚТИСОДӢ **8**
1.2.Индекси нарх ва таърифаҳо 9
1.3. Савдои хориҷӣ 9
1.4. Бозори меҳнат 10
ФАСЛИ II. МАВҶУД БУДАНИ ОЗУҚАВОРӢ **12**
2.1. Афзоиши истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ 12
2.1.1. Дурнамои истеҳсоли маҳсулоти озуқаворӣ 12
2.1.2. Растанипарварӣ 14
2.1.3. Чорвопарварӣ 15
2.2. Таҳлили нархи истеҳсолкунанда 17
2.3. Савдои маҳсулоти асосии озуқаворӣ 19
2.4. Мавҷудияти маҳсулоти озуқаворӣ ба ҳар нафар аҳолӣ 20
ФАСЛИ III. ДАСТРАС БУДАНИ ОЗУҚАВОРӢ **20**
3.1. Таҳлили нархҳои истеъмолӣ 21
3.2. Даромад ва хароҷот 23
3.2.1. Даромад 24
3.3. Камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 24
3.3.1. Бо озуқаворӣ таъмин набудани хонаводаҳое, ки беш аз нисфи даромади худро барои маҳсулоти хӯрокворӣ сарф менамоянд 25
ФАСЛИ IV. ИСТЕЪМОЛОТ ВА ҲАЗМКУНӢ **26**
4.1. Озуқаворӣ истеъмол кардани аҳолӣ 26
4.2. Нишондиҳандаҳои бехатарии озуқаворӣ, ки ба даромадҳои аҳолӣ вобаста нестанд 28
4.2.1. Беморӣ 28
4.2.2. Таваллуд, фавт, афзоиши табиӣ 30
МЕТОДОЛОГИЯ **33**
Замимаи 1. Маълумоти мухтасари шароити обу хаво дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар семоҳаи дуюми соли 2023 36
Замимаи 2. Индикаторҳои мақсадноки асосии СМР-2030 41
Замимаи 3. Тағйироти нархҳои миёнаи яклухт (пешниҳод) дар Тоҷикистон (сомонӣ/кг) 44
Замимаи 4. Тағйироти нархҳои миёнаи истеъмолӣ аз рӯи семоҳаҳои солҳои 2020 - 2023 дар Тоҷикистон (сомонӣ/кг) 45
Замимаи 5. Хароҷоти пулии хонаводаҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо) 47
Замимаи 6. Истеъмоли хӯрокворӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар узви хонаводаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо) 50

МАЗМУНИ МУХТАСАР

- Ҳаҷми маҳсулоти умумии кишоварзӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 дар ҳамаи категорияҳои хоҷагӣ 43809,5 млн. сомониро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2022-юм бо нархҳои муқоисавӣ 7,9 фоиз зиёд мебошад, аз он ҷумла дар соҳаи растанипарварӣ 33379,0 млн. сомонӣ ё ки 8,8 фоиз ва чорвопарварӣ 10430,5 млн. сомонӣ ё 5,0 фоиз зиёд аст.

- Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 ҳаҷми истеҳсоли гӯшти чорвои калон ва майда (дар вазни зинда) дар ҳамаи категорияҳои хоҷагиҳо 164565 тоннаро ташкил намуд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2022-юм 8,3 фоиз зиёд мебошад. Ҳаҷми умумии истеҳсоли шир дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 - юм 688925 тоннаро ташкил намуд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2022-юм 4,3 фоиз зиёд мебошад.

- Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 воридоти молҳои озуқаворӣ 14,2 фоиз зиёд шудааст, аз он ҷумла воридоти картошка 10,0 баробар, гандум 108,0 фоиз, сабзавот 4,0 баробар, равғани растанӣ 2,0 баробар ва тухм 134,3 фоиз ба миён омадааст.

- Аз аввали соли 2023 нархи маҳсулоти хӯроквории зерин: маҳсулоти нону бӯлка ва ярмаҳо дар маҷмӯъ 6,4 фоиз (биринҷ 48,8 фоиз, маҳсулоти қаннодӣ 10,2 фоиз ва нон 5,9 фоиз) маҳсулоти гӯштӣ 3,3 фоиз (гӯшти гӯсфанд 11,7 фоиз ва гӯшти гов 5,4 фоиз); сабзавот 4,6 фоиз (сабзӣ 2,1 баробар, карам 1,6 баробар ва картошка 28,7 фоиз); меваҷот 24,9 фоиз (ангур 1,7 баробар, себ 14,1 фоиз) қимат шудааст.

- Шумораи қувваҳои корӣ (аҳолии машғули кор ва бекорони расмӣ ба қайд гирифташуда) аз рӯи баҳои пешакӣ дар моҳи сентябри соли 2023-юм 2671,7 ҳазор нафарро ташкил дод, ки аз ҷумлаи онҳо 2623,6 ҳазор нафар (98,2 фоиз) дар соҳаҳои иқтисодиёт машғуланд ва 48,1 ҳазор нафар расмӣ мақоми бекорро гирифтаанд, ки 1,8 фоизи шумораи қувваҳои кориро ташкил медиҳанд.

- Манбаи муҳимтарини даромади пулии хонаводаҳо дар нӯҳ моҳи соли 2023 мисли пештара даромади меҳнатӣ - 38,7 фоиз, пардохти нафақа ва кӯмакпулӣ - 6,0 фоиз ва мадохилот аз фурӯши маҳсулоти кишоварзӣ - 15,0 фоиз мебошад.

- Дар нӯҳ моҳи соли 2023 истеъмоли нон ва маҳсулоти нонӣ ба ҳисоби миёна ба як нафар узви хонавода 114,82 килограммро ташкил медиҳад.

- Дараҷаи музди ҳақиқии меҳнат (бо назардошти тағйироти индекси нархҳо) дар моҳи сентябри соли 2023 нисбат ба моҳи августи соли 2023-юм 11,9 фоиз зиёд ва нисбат ба моҳи сентябри соли 2022-юм 8,2 фоиз зиёд шудааст.

- Музди меҳнати камтарин дар моҳи сентябри соли 2023 дар бахши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар кормандони кишоварзӣ, хоҷагии ҷангалпарварӣ ва моҳипарварӣ - 822,64 сомониро ташкил дод.

- Маблағи умумии қарздорӣ аз пардохти музди меҳнат бо назардошти солҳои гузашта то охири моҳи сентябри соли 2023 -юм 26972,3 ҳазор сомониро ташкил додааст, аз ҷумла дар соли ҳисоботӣ маблағи қарздорӣ аз пардохти музди меҳнат 1588,5 ҳазор сомониро ташкил додааст.

- Қарздории аз ҳама зиёд дар бахши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар истихроҷи канданиҳои фоиданок - 15292,0 ҳазор сомонӣ (56,7 фоиз аз маблағи умумӣ), таъминоти об, тозакунӣ, коркарди партовҳо ва дастрасии коркарди дуюмдараҷа - 2415,2 ҳазор сомонӣ (9,0 фоиз), сохтмон - 1240,6 ҳазор сомонӣ (4,6 фоиз) ва истеҳсоли коркард (саноати коркард) - 809,8 ҳазор сомонӣ (3,0 фоиз) боқӣ мондааст.

ФАСЛИ I. НИШОНДИҲАНДАҲОИ ИҶТИМОИЮ ИҚТИСОДӢ

Нишондиҳандаҳои иҷтимоию иқтисодӣ, ки дар поён пешниҳод шудаанд, вазъи умумии иқтисодиёти мамлакатро барои таҳлили ҳолати бехатарии озуқаворӣ тавсиф менамоянд.

Ҷадвали 1: Нишондиҳандаҳои асосии иҷтимоию иқтисодӣ

	с.2021	с.2022	нӯҳ моҳи с.2023[1]
Шумораи аҳолии доимӣ, (дар охири давра) млн.нафар	9,9	10,1	10,2
ММД-и номиналӣ (млн. сомонӣ)	101076,3	118181,7	89850,1
аз он ҷумла ба ҳисоби фоиз:			
кишоварзӣ	22,4	22,9	23,5
саноат	23,8	23,5	17,1
хизматрасонӣ ва савдо	44,2	44,5	48,6
ММД ба ҳар сари аҳолӣ (сомонӣ)	10312,0	11838,8	х
Афзоиши ММД, ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта	9,4	8,0	8,3
Касри/фоидаи буҷети давлатӣ (ба ҳисоби фоиз нисбат ба ММД)	0,7	1,4	9,8
Индекси нархҳои истеъмолӣ, ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта	109,0	106,6	103,6
Индекси нархи молҳои озуқаворӣ	110,3	107,2	103,5
Индекси нархҳои хизматрасонӣ	106,7	106,7	102,5
Қурби сомонӣ нисбат ба доллар	11,3089	11,0258	10,8070
Сатҳи бекории расмӣ ба қайд гирифташуда (фоиз)	2,1	2,1	1,9
Шумораи бекорони расмӣ ба қайд гирифташуда, ҳазор нафар	52,7	55,1	49,4
ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта	103,6	104,7	89,5
Музди меҳнати миёнаи ҳармоҳа (сомонӣ)	1540,81	1760,29	1963,80
ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта	110,6	114,2	118,2
Тарозаи (баланси) савдо (млн. доллар)	-2059,9	-3025,5	-3195,3
Ҳиссаи озуқаворӣ дар воридот, ба ҳисоби фоиз	21,0	20,4	17,3
Ҳиссаи озуқаворӣ дар содирот, ба ҳисоби фоиз	2,5	3,1	5,0

1) маълумотҳои пешакӣ

**) нишондиҳандаи кӯтоҳмуҳлати рушди иқтисодиёт (НКРИ)*

Манбаъ: Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

1.2.Индекси нарх ва тарифаҳо

Индекси нархҳои истеъмолӣ дар моҳи сентябри соли 2023 -юм 100,7 фоиз, аз он ҷумла ба молҳои озуқа - 100,8 фоиз, молҳои ғайриозуқа - 100,5 фоиз ва хизматрасонии пулакӣ ба аҳолӣ - 100,6 фоизро ташкил дод.

Аз аввали соли 2023 индекси нархҳои истеъмолӣ 103,9 фоиз, аз он ҷумла ба молҳои озуқа -– 104,7 фоиз, ба молҳои ғайриозуқа - 105,1 фоиз ва хизматрасонии пулакӣ ба аҳолӣ - 100,7 фоизро ташкил кард.

Графики 1: Тағйироти индекси нархҳои истеъмолии молҳои озуқа, ғайриозуқа ва хизматрасонии пулакӣ ба аҳолӣ (дар охири моҳ ба ҳисоби фоиз нисбат ба моҳи декабри соли 2021)

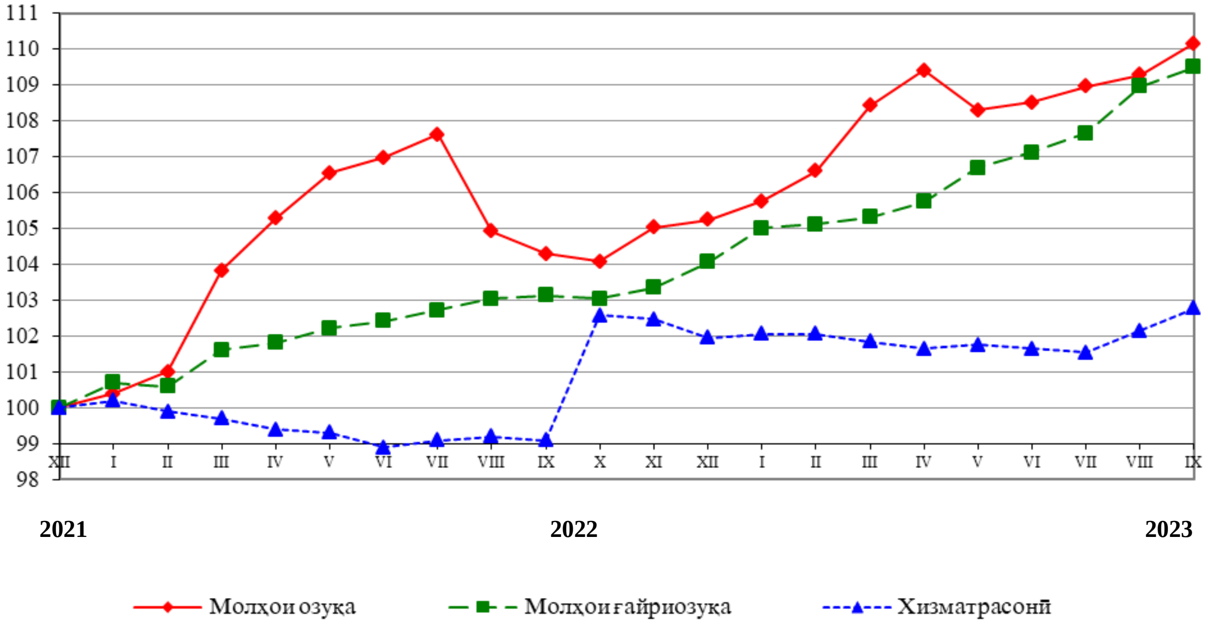

Дар давоми моҳҳои январ - сентябри соли 2023 афзоиши нархи молҳои озуқа нисбат ба нархи молҳои ғайриозуқа бештар тағйир ёфтааст.

Дар фасли 3 оид ба дастрас будани аҳолӣ ба озуқаворӣ маълумоти муфассал оварда шудааст.

1.3. Савдои хориҷӣ

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 гардиши савдои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 5137,9 млн. доллари ИМА-ро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2022-юм 5,0 фоиз ё 272,9 млн. доллар кам шудааст. Тарози савдо манфӣ буда, -3195,3 млн. долларро ташкил кард. Ҷумҳурии Тоҷикистон бо 116 мамлакат, аз он ҷумла бо 10 мамлакатҳои ИДМ ва бо 106 мамлакати хориҷи дур муносибати савдои хориҷиро анҷом додааст.

Дар гардиши савдои хориҷӣ ба ҳиссаи мамлакатҳои ИДМ 49,5 фоиз ё 2544,5 млн. доллар ва ба ҳиссаи мамлакатҳои хориҷи дур 50,5 фоиз ё 2593,4 млн. доллар рост меояд. Касри тарози савдо манфӣ буда, бо мамлакатҳои ИДМ -1650,5 млн. доллар ва мамлакатҳои хориҷи дур -1544,8 млн. долларро ташкил додааст.

Содироти мол дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 -юм 971,3 млн. долларро ташкил кард, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 -юм 40,7 фоиз ё 667,5 млн. доллар кам шудааст.

Воридоти мол ба ҷумҳурӣ 4166,6 млн. долларро ташкил кардааст, ки нисбат ба моҳҳои январ - сентябри соли 2022 -юм 10,5 фоиз ё 394,6 млн. доллар зиёд мебошад.

Дар содирот аз ҷумлаи маҳсулоти растанӣ ҳиссаи меваҷот бештар аст, ки бо арзиши умумии, 26,4 ҳазор доллар ва орд ба маблағи 2,1 ҳазор доллар, дар воридот бошад, картошка ба маблағи 7799,3 ҳазор доллар, қанду шакар ва маҳсулоти қаннодӣ ба маблағи 64,9 ҳазор доллар, сабзавот ба маблағи 17,0 ҳазор доллар ва равғани растанӣ ба маблағи 69,4 ҳазор доллар афзалият доранд.

1.4. Бозори меҳнат

Шумораи қувваҳои корӣ (аҳолии машғули кор ва бекорони расмӣ ба қайд гирифташуда) аз рӯи баҳои пешакӣ дар моҳи сентябри соли 2023-юм 2671,7 ҳазор нафарро ташкил дод, ки аз ҷумлаи онҳо 2623,6 ҳазор нафар (98,2 фоиз) дар соҳаҳои иқтисодиёт машғуланд ва 48,1 ҳазор нафар расмӣ мақоми бекорро гирифтаанд, ки 1,8 фоизи шумораи қувваҳои кориро ташкил медиҳанд.

Шумораи бекорони дар Агентиҳои меҳнат ва шуғли аҳолии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон расмӣ ба қайд гирифташуда дар охири моҳи сентябри соли 2023 -юм 48,1 ҳазор нафарро ташкил карда, нисбат ба моҳи сентябри соли 2022 -юм 12,5 фоиз кам шудааст. Аз ҷумлаи бекорони бақайд гирифташуда занон 49,2 фоиз (23,6 ҳазор нафар)-ро ташкил медиҳанд. Сатҳи бекории расмӣ ба қайд гирифташуда нисбат ба шумораи қувваҳои корӣ 1,8 фоизро ташкил кардааст.

Ҳиссаи бештари бекорони расмӣ ба қайд гирифташударо то охири моҳи сентябри соли 2023 шахсоне ташкил медиҳанд, ки тайёрии касбӣ надоранд ва шахсоне, ки муддати тӯлонӣ дар ҷустуҷӯи кор ҳастанд (78,3 фоизи шумораи умумии бекорони ба қайд гирифташуда ё 37,6 ҳазор нафар). Ғайр аз ин, 53,7 фоизи бекорони ба қайд гирифташуда таҳсилоти миёнаи умумӣ ва миёнаи нопурра доранд (25,8 ҳазор нафар). Ин омилҳо ба пайдо кардани ҷои корӣ ба бекорон мушкилот меорад.

Бекории пинҳонӣ машғулияти нопурра мебошад, дар ҳолате ки истеҳсолот бозистодааст, як қисми кормандон ба рухсатии маҷбурӣ ё ба корҳои реҷаашон ҳафтаи нопурра ё рӯзи кории нопурра мераванд. Дар моҳҳои январ – сентябри соли 2023-ум 1,9 ҳазор нафар бо ташаббуси маъмурият ба рухсатии маҷбурӣ фиристода шудаанд, ки аз он ҷумла 1,1 ҳазор нафарашон (57,8 фоиз) бе ҳифзи музди меҳнат мондаанд. Дар реҷаи ҳафтаи нопурраи корӣ ва рӯзи кории нопурра 148 нафар кор кардааст. Сатҳи бекорӣ бо назардошти бекории пинҳонӣ 1,9 фоизи қувваҳои кориро ташкил дод.

Дараҷаи музди ҳақиқии меҳнат (бо назардошти тағйироти индекси нархҳо) дар моҳи сентябри соли 2023 нисбат ба моҳи августи соли 2023 -юм 11,9 фоиз зиёд ва нисбат ба моҳи сентябри соли 2022 -юм 8,2 фоиз зиёд шудааст.

Музди меҳнати камтарин дар моҳи сентябри соли 2023 дар бахши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар кормандони кишоварзӣ, хоҷагии ҷангалпарварӣ ва моҳипарварӣ - 822,64 сомониро ташкил дод. Музди меҳнати аз ҳама баланд дар бахши воқеии иқтисодиёт дар соҳаи истихроҷи канданиҳои фоиданок - 3717,50 сомонӣ, таъмини нерӯи барқ, газ, буғ ва хунуккунии ҳаво - 3640,94 сомонӣ, сохтмон - 3085,45 сомонӣ, саноати коркард - 2385,59 сомонӣ ва дар соҳаи таъминоти об, тозакунӣ, коркарди партовҳо ва коркарди дуюмдараҷа - 1189,78 сомониро ташкил медиҳад. Умуман, дар бахши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ музди миёнаи ҳармоҳаи меҳнат дар моҳи сентябри соли 2023 -юм 2272,17 сомониро ташкил дод ва нисбат ба моҳи сентябри соли 2022 -юм 9,1 фоиз зиёд шудааст.

Дар бахши хизматрасонии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ музди меҳнати аз ҳама баланд дар кормандоне, ки фаъолияти миёнаравиҳои молиявӣ ва суғуртаро иҷро мекунанд - 5822,71 сомонӣ, дар соҳаи иттилоот ва алоқа 4076,97 сомонӣ, дар соҳаи нақлиёт ва хоҷагии анбор - 2961,29 сомонӣ ва дар амалиётҳо бо амволи ғайриманқул - 2212,56 сомонӣ ба қайд гирифта шудааст. Умуман, музди миёнаи ҳармоҳаи меҳнати кормандони бахши хизматрасонии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар моҳи сентябри соли 2023 -юм 2008,65 сомониро ташкил дод, ки нисбат ба моҳи сентябри соли гузашта 15,4 фоиз зиёд шудааст.

Графики 2: Динамикаи индекси нархҳои истеъмолӣ, музди номиналӣ ва ҳақиқии меҳнат (январи соли 2019 = 100)

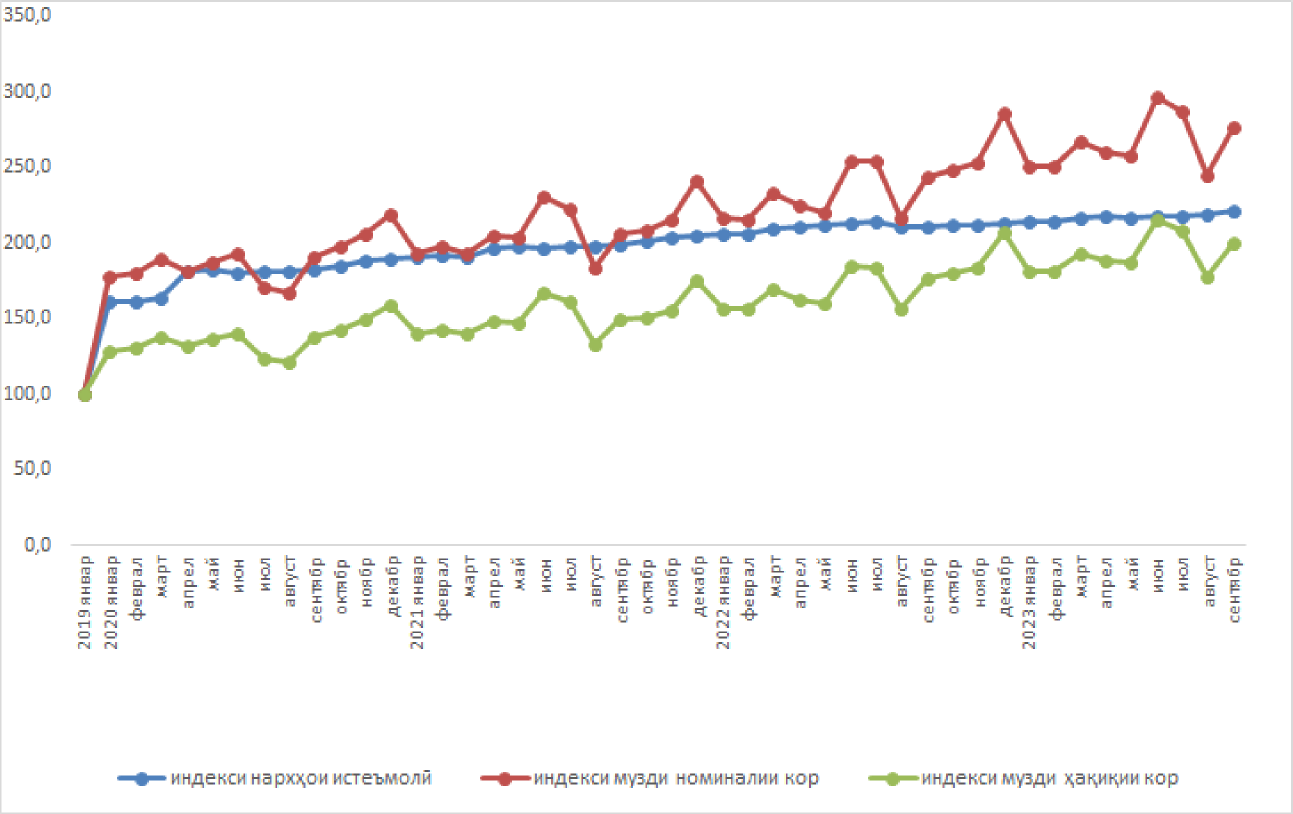

Маблағи умумии қарздорӣ аз пардохти музди меҳнат бо назардошти солҳои гузашта то охири моҳи сентябри соли 2023–юм 26972,3 ҳазор сомониро ташкил додааст, аз ҷумла дар соли ҳисоботӣ маблағи қарздорӣ аз пардохти музди меҳнат 1588,5 ҳазор сомониро ташкил додааст.

Қарздории аз ҳама зиёд дар бахши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар истихроҷи канданиҳои фоиданок - 15292,0 ҳазор сомонӣ (56,7 фоиз аз маблағи умумӣ), таъминоти об, тозакунӣ, коркарди партовҳо ва дастрасии коркарди дуюмдараҷа - 2415,2 ҳазор сомонӣ (9,0 фоиз), сохтмон - 1240,6 ҳазор сомонӣ (4,6 фоиз) ва истеҳсоли коркард (саноати коркард) - 809,8 ҳазор сомонӣ (3,0 фоиз) боқӣ мондааст. Дар бахши хизматрасонии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ қарздории аз ҳама зиёд дар соҳаи нақлиёт ва хоҷагии анбор - 5863,2 ҳазор сомонӣ (21,7 фоиз аз маблағи умумии қарздорӣ) ва дар иттилоот ва алоқа 907,9 ҳазор сомонӣ (3,4 фоиз) ба қайд гирифта шудааст.

ФАСЛИ II. МАВҶУД БУДАНИ ОЗУҚАВОРӢ

Мавҷуд будани озуқаворӣ - мавҷудияти миқдори озуқаворӣ дар натиҷаи истеҳсоли худӣ ё аз ҳисоби бозор мебошад. Дар сатҳи мамлакат мавҷуд будани озуқаворӣ аз рӯи ҷамъи захираҳои озуқаворӣ, воридоти тиҷоратӣ, ёрии озуқаворӣ ва истеҳсолоти худӣ муайян карда мешавад. Ба мавҷудият омилҳои зерин: шароити обу ҳаво, ҳосилнокӣ, саршумор ва маҳсулнокии чорво, нархи муқарраркардаи истеҳсолкунандаҳо ба озуқаворӣ, нархи хӯрокворӣ дар мамлакатҳои ҳамсоя, инчунин масъалаҳои сиёсати дохилӣ, ки истеҳсолот, савдо, тақсимот ва нархгузориро муайян менамоянд, ба назар гирифта мешаванд.

2.1. Афзоиши истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ

Ҳаҷми маҳсулоти умумии кишоварзӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 дар ҳамаи категорияҳои хоҷагӣ 43809,5 млн. сомониро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 -юм бо нархҳои муқоисавӣ 7,9 фоиз зиёд мебошад, аз он ҷумла дар соҳаи растанипарварӣ 33379,0 млн. сомонӣ ё ки 8,8 фоиз ва чорвопарварӣ 10430,5 млн. сомонӣ ё 5,0 фоиз зиёд аст.

2.1.1. Дурнамои истеҳсоли маҳсулоти озуқаворӣ
Таъсири шароити обу ҳаво ва иқлим ба растанипарварӣ

Июл. Моҳи июли соли 2023 қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон асосан зери таъсири ҷараёнҳои атмосферии минтақаҳои ҷанубу ғарбӣ қарор гирифт, ки аз ин рӯ дар ҷумҳурӣ ҳавои бебориш ҳукмфармо гардид. Танҳо дар даҳрӯзаи якум ва сеюми моҳ дар ноҳияҳои кӯҳии НТҶ, Суғд ва ВМКБ боришотҳои шиддатнокиашон нисбатан суст ба амал омад. Суръати баландтарини шамол дар баъзе мавридҳо то 18-23 м/с мушоҳида гардид.

Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво дар ҷумҳурӣ аз меъёри иқлимӣ 1-3^0 баланд мушоҳида гардида, он дар водиҳо 30+34° гарм, дар ноҳияҳои доманакӯҳӣ 20+25° гарм, дар ноҳияҳои кӯҳии вилояти Суғд 15+19^0 гарм, минтақаҳои кӯҳии НТҶ 20+25° гарм, дар ғарби ВМКБ 19+24° гарм (н.Дарвоз +28^0 гарм) ва дар шарқи ВМКБ 9+13° гармиро ташкил намуд.

Ҳарорати баландтарини рӯзонаи ҳаво барои моҳи июл дар водиҳо 38+42° гарм, дар ноҳияҳои ҷанубии вилояти Хатлон то 43+45° гармиро ташкил дод.

Сарфи миёнаи моҳонаи об давоми моҳ дар ҳавзаи дарёҳои Панҷ, Вахш ва дарёи Исфара дар худуд ва аз меъёр зиёд (90-122 фоиз) мушоҳида гардид. Сарфи оби дарёҳо дар ҳавзаи дарёи Зарафшон ва Кофарниҳон дар худуд ва аз меъёр кам (59-93 фоиз) ба қайд гирифта шуд.

Август. Моҳи августи соли ҷорӣ дар қаламрави ҷумҳурӣ асосан ҳавои гарм ҳукмфармо буд.

Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво дар ҷумҳурӣ аз меъёри иқлимӣ 1-2^0 баланд, дар баъзе ноҳияҳо ҳудуди меъёри иқлимӣ мушоҳида гардида, дар водиҳо 27+32° гарм, дар ноҳияҳои доманакӯҳӣ 23+24° гарм, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 18+24^0 гарм (дар мавзеи

Деҳавз +15° гарм, ноҳияи Дарвоз +28^0 гарм) ва дар ноҳияҳои баландкӯҳӣ 9+13° гармиро ташкил намуд.

Ҳавои нисбатан гарм дар ҷумҳурӣ дар аввали даҳрӯзаи якуми моҳ мушоҳида шуда, дар водиҳо ҳарорати ҳаво баланд шуда то 37+42° гарм, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 29+34° гарми (дар н.Дарвоз 36+39° гарм)-ро ташкил дод.

Ҳавои нисбатан салқин рӯзҳои 27-28 август мушоҳида шуда, ҳарорати рӯзонаи ҳаво дар водиҳо аз 23+28° гармӣ баланд нашуд (ҳарорати рӯзонаи ҳаво то 9-13° паст гардид). Ҳарорати миёнаи шабонарӯзии ҳаво дар ин давра дар водиҳо аз меъёрҳои иқлимӣ то 2-6° пасттар ба қайд гирифта шуд.

Сарфи миёнаи моҳонаи об давоми моҳ дар ҳавзаи дарёҳои Панҷ ва дарёи Исфара дар ҳудуд ва аз меъёр кам (78-105 фоиз) мушоҳида гардид. Сарфи об дар ҳавзаи дарёи Вахш ва Қизилсӯ (ҷанубӣ) аз меъёр зиёд (114-130 фоиз) ба қайд гирифта шуд.

Сарфи об дар ҳавзаи дарёи Зарафшон ва Кофарниҳон дар ҳудуд ва аз меъёр кам (86-106 фоиз) ба қайд гирифта шуд.

Сентябр. Моҳи сентябр давраи гузариш аз воридшавии шиддатноки радиатсияи офтобӣ ба коҳиши он ва инчунин хушктарин моҳ дар ҷумҳурӣ арзёбӣ мегардад.

Моҳи сентябри соли ҷорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳавои нисбатан гарм мушоҳида гардид.

Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво дар бештари манотиқи ҷумҳурӣ аз меъёри иқлимӣ 1-2^0 баланд мушоҳида гардида, дар ноҳияҳои водию доманакӯҳӣ 18+26° гарм, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 14+20° гарм (дар мавзеи Деҳавз +12° гарм, ноҳияи Дарвоз +25^0 гарм ва дар мавзеи Хумроғӣ +23° гарм,) ва дар ноҳияҳои баландкӯҳии ВМКБ 6+8° гармиро ташкил намуд.

Моҳи сентябри соли ҷорӣ дар ҳавзаи дарёҳои ҷумҳурӣ пастшавии ботадриҷи сатҳи об ба қайд гирифта шуда, танҳо сатҳи оби дарёи Қизилсӯ (ҷанубӣ) дар давоми моҳ бетағйир монд.

Сарфи миёнаи моҳонаи об давоми моҳ дар ҳавзаи дарёҳои Вахш (70-95 фоиз), Панҷ (61-87 фоиз), Зарафшон (97-102 фоиз), Кофарниҳон (80-92 фоиз) ва Исфара (56 фоиз) дар ҳудуд ва аз меъёр кам мушоҳида гардид.

Ҷадвали 2: Ҳолати обанборҳо дар 30 сентябри соли 2023

обанбор	тағйирот дар давоми моҳ, млн.м^3	ҳаҷми об дар соли 2023		ҳаҷми об дар соли 2022	
		млн.м^3	бо фоиз нисбат ба ғунҷоиш	млн.м^3	бо фоиз нисбат ба ғунҷоиш
Қайроққум	130	1684	37,4	1703	37,8
Норак	31	10511	100,1	10572	100,7

2.1.2. Растанипарварӣ

Ҷадвали 3: Замини кишт ва ҷамъоварии умумии ҳосил

	с.2021	с.2022	нӯҳ моҳи 2023[1]
Замини кишт, ҳазор гектар	861,7	859,8	861,5
Зироатҳои тирамоҳӣ	230,5	230,5	234,8
Зироатҳои ғалладона	230,5	230,5	234,8
Зироатҳои баҳорӣ	631,2	629,3	626,7
Зироатҳои ғалладона	163,4	154,5	157,9
аз он :			
гандум	68,3	62,5	62,2
ҷав	45,9	46,4	44,4
Зироатҳои техникӣ	202,0	207,2	202,7
картошка	57,2	56,1	55,5
сабзавот	71,2	70,0	73,3
полизӣ	22,6	20,7	22,6
Ҷамъоварии умумии ҳосил, ҳазор тонна			
ғалладона	1586,3	1756,2	1418,2
картошка	1041,3	1094,4	804,5
сабзавот	2597,6	2714,8	2450,2
полизӣ	818,8	842,6	914,8

Манбаъ: Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 дар ҳамаи категорияҳои хоҷагӣ 1418250 тонна ғалладонагиҳо (аз ҷумла гандум 828015 тонна), 152945 тонна пахта, 804496 тонна картошка, 2450199 тонна сабзавот (аз ҷумла, пиёз 766533 тонна), 914793 тонна полизӣ, 511824 тонна мевагиҳо (аз ҷумла, 142665 тонна себ ва 232456 тонна зардолу), ангур 148087 тонна ва хӯроки чорво ба ҳисоби воҳиди хӯрока 1381125 тонна истеҳсол карда шудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2022-юм 0,5 фоиз ғалладонагиҳо, 3,8 фоиз картошка, 11,3 фоиз сабзавот (аз ҷумла, 21,5 фоиз пиёз), 21,3 фоиз полизӣ, 41,6 фоиз мевагиҳо (аз ҷумла, 17,5 фоиз себ ва 1,9 баробар зардолу) ва 5,0 фоиз хӯроки чорво зиёд шуда, истеҳсоли гандум 8,4 фоиз, пахта 20,0 фоиз ва 31,5 фоиз ангур кам гардидааст.

Ҷамъоварии ҳосил

Дар хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ то 1 октябри соли 2023-юм 284379 гектар зироати ғалладона ва лубиёӣ (бе ҷуворимакка) ҷамъоварӣ карда шудааст, ки аз он 282441 гектар кӯфта шуда, 905469 тонна ғалла истеҳсол карда шудааст ва ҳосилнокии ҳар гектар 32,1 сентнериро ташкил намуд. Аз 24894 гектар 578845 тонна картошка ҷамъоварӣ шудааст, ки ҳосилнокии ҳар гектар 232,5 сентнериро ташкил додааст, аз 40028 гектар 1292551 тонна сабзавот истеҳсол шудааст, ки ҳосилнокии ҳар гектар 322,9 сентнериро ташкил медиҳад. Аз 19425 гектар 651683 тонна зироати полизӣ ҷамъоварӣ карда шудааст, ки ҳосилнокии ҳар гектар 335,5 сентнериро ташкил медиҳад. Дар ҳамин давра 339298 тонна мева ва 74251 тонна ангур ҷамъоварӣ карда шудааст, ки ин нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта мева 1,6 баробар зиёд гардида, истеҳсоли ангур 39,0 фоиз кам шудааст.

Захираи тухмӣ

То 1 октябри соли 2023 хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ 44671 тонна ғалладонаи тухмӣ (аз он ҷумла гандум 41295 тонна), ҷуворимакка барои дон 894 тонна ва картошка 8593 тонна захира намудаанд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта тухмии картошка 14,2 фоиз зиёд захира гардида, тухмии зироати ғалладона ва лӯбиёӣ 2,5 фоиз (аз он ҷумла гандум 2,3 фоиз) кам захира гардидааст.

Кишти барвақтии зироатҳо

То 1 октябри соли 2023 дар хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ дар майдони 10165 гектар кишти барвақтии зироатҳо гузаронида шудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 5,7 фоиз зиёд кишт карда шудааст. Аз замини умумии кишт 8897 гектарро сабзавот (аз ҷумла, карам 400 гектар, сабзӣ 926 гектар, бехпиёз 7118 гектар, сирпиёз 31 гектар, дигар намуди сабзавотҳо 422 гектар), 15 гектар сабзавоти тухмӣ ва 1253 гектарро зироатҳои хӯроки чорво ташкил медиҳад. Нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта кишти сабзавот 9,7 фоиз зиёд кишт карда шуда, зироатҳои хӯроки чорво 16,6 фоиз кам кишт гардидааст.

Захираи маҳсулоти кишоварзӣ ва маводи тайёри озуқа *(бе назардошти маълумоти Агентии захираҳои моддии давлатии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон)*

Дар сардхона ва анборхонаҳои ҷумҳурӣ то 1 октябри соли 2023-юм 14381,4 тонна ғалладонагиҳо (аз ҷумла, гандум 13983,5 тонна, ҷавдор 10,2 тонна, ҷав 387,7 тонна), ҷуворимакка барои дон 961,5 тонна, картошка 3772,8 тонна, сабзавот ҳамагӣ 3384,4 тонна (аз ҷумла, сабзӣ 83,6 тонна, бехпиёз 3300,8 тонна), мевагиҳо 210,0 тонна, ангур 6,0 тонна, орд 1672,0 тонна, равғани растанӣ 788,6 тонна, шакар 160,9 тонна, биринҷ 78,0 тонна ва ҳамаи намудҳои консерва 5204 қуттии шартӣ захира карда шудааст.

1.2.2.1.2. ЧОРВОПАРВАРӢ

То 1 октябри соли 2023 дар ҳамаи категорияҳои хоҷагиҳо саршумори чорвои калони шохдор 2627,0 ҳазор сарро ташкил кардааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 119,2 ҳазор сар ё 4,8 фоиз зиёд аст. Дар ҳамин давра саршумори гӯсфанду буз 6622,4 ҳазор сарро ташкил дода, 350,1 ҳазор сар ё 5,6 фоиз афзуд. Аз саршумори умумӣ 93,2 фоизи саршумори чорвои калони шохдор ва 81,4 фоизи саршумори гӯсфанду буз ба хоҷагиҳои аҳолӣ рост меояд.

Саршумори чорвои калони шохдор дар хоҷагиҳои ВМКБ 6,3 фоиз, вилоятҳои Суғд 4,4 фоиз, Хатлон 5,6 фоиз ва НТҶ 3,6 фоиз зиёд гардидааст.

Ҷадвали 4: Нишондиҳандаҳои асосии маҳсулоти чорвопарварӣ дар ҷумҳурӣ

	с.2021	с.2022	нӯҳ моҳи с.2023[1]
Истеҳсолот, ҳаз. тонна			
Гӯшт (дар вазни кушта)	179,1	190,8	164,6
аз он ҷумла:			
гӯшти гову гӯсола	96,7	103,0	85,1
гӯшти гӯсфанду буз	48,8	50,7	41,9
гӯшти мурғ	33,6	37,1	37,6
Шир	1042,6	1064,2	688,9
Тухм, млн. дона	1053,4	1212,2	875,5
Маҳсулнокӣ[1]			
Ҳисоби миёнаи ширдушӣ аз як сар модагови ширдеҳ, кг	1905	1961	1485
Тухмгирӣ аз як сар мокиён, дона	218	273	209

1) дар корхонаҳои кишоварзӣ ва хоҷагиҳои деҳқонӣ

Графики 3: Истеҳсоли маҳсулоти асосии чорвопарварӣ дар ҳамаи категорияҳои хоҷагиҳо то 1 октябри соли 2023, ҳазор тонна

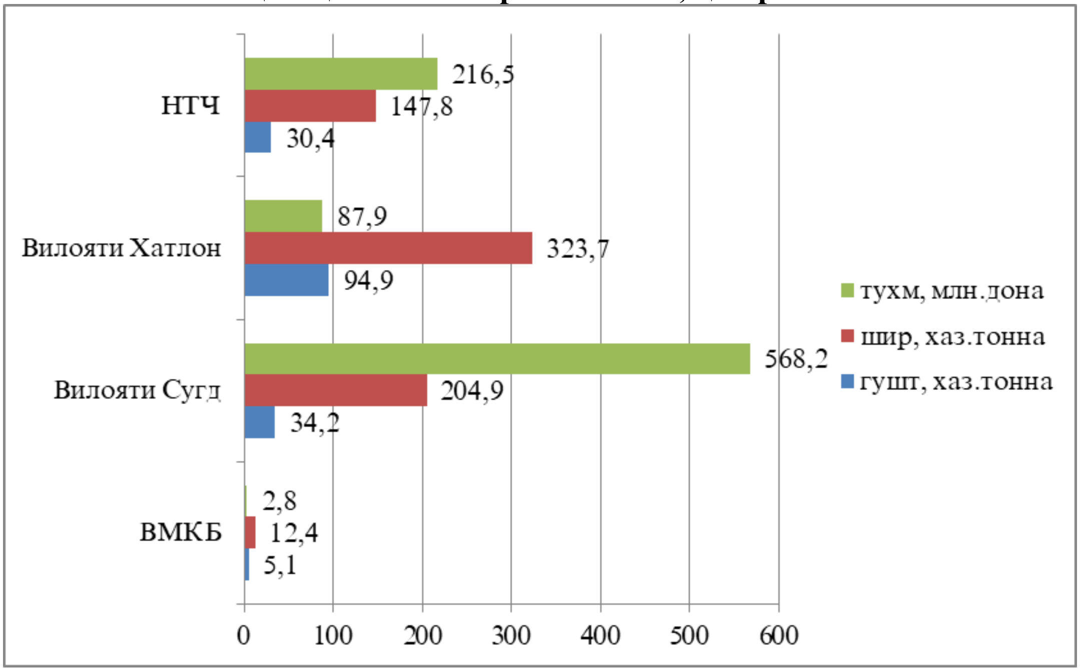

2.2. Таҳлили нархи истеҳсолкунанда

Ҷадвали 5: Тағйироти нархи истеҳсолкунандагон

(сомонӣ/кг)

	2022				2023		
	семоҳ. I	семоҳ. II	семоҳ. III	семоҳ. IV	семоҳ. I	семоҳ. II	семоҳ. III
Гандум	3,53	3,17	3,22	3,08	3,36	2,82	2,76
Шир	4,24	3,58	3,48	3,32	3,34	4,06	4,24
Картошка	1,60	2,89	2,28	2,19	2,18	2,98	2,92

Манбаъ: Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Графики 4: Тағйироти нархҳои чакана ва нархҳои истеҳсолкунандагон ба картошка, сомонӣ/кг

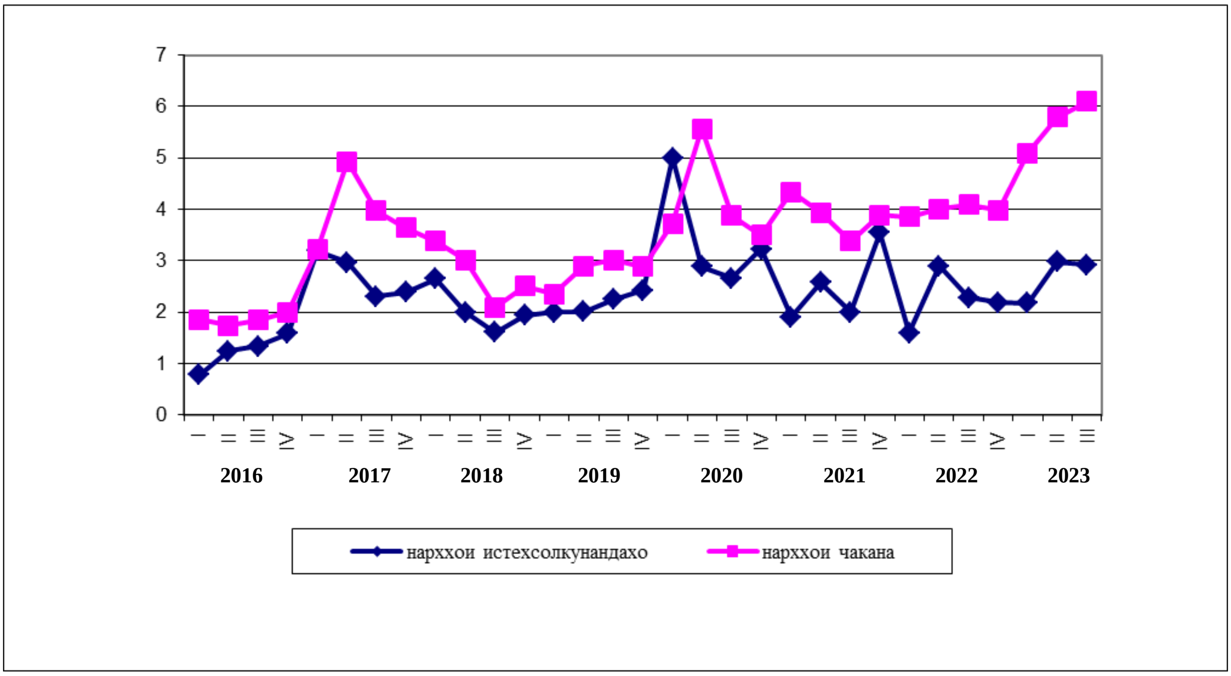

Графики 5: Тағйироти нархҳои чакана ва нархҳои истеҳсолкунандаҳои шир, сомонӣ/кг

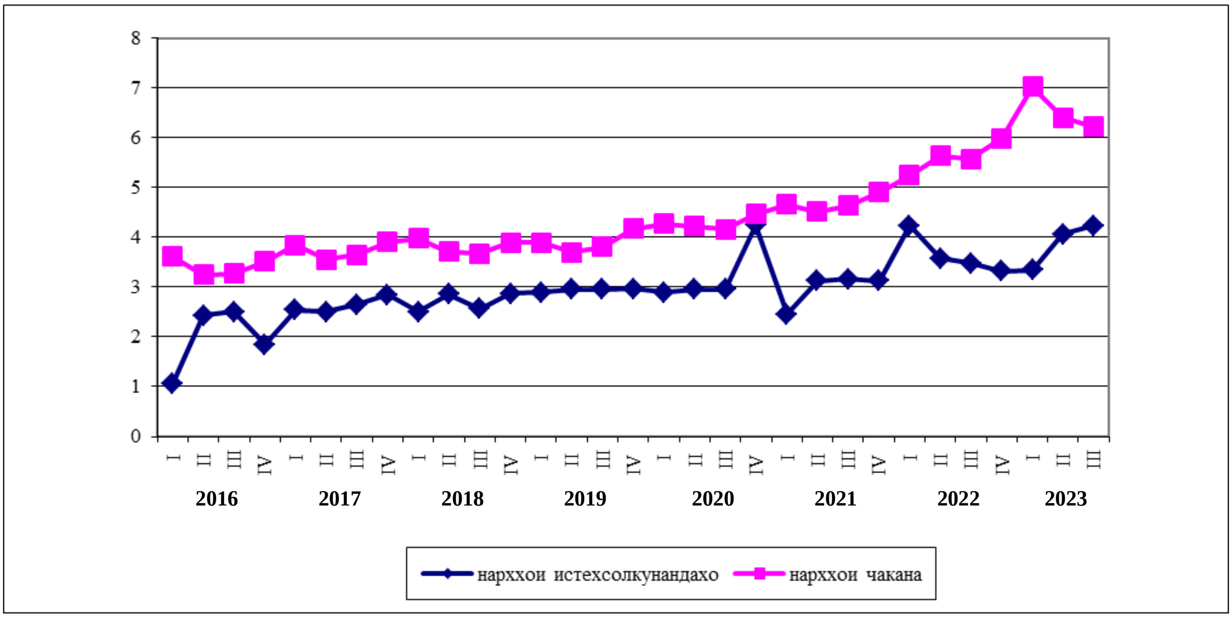

Графики 6: Тағйироти нархҳои чакана ва нархҳои истеҳсолкунандаҳои гандум, сомонӣ/кг

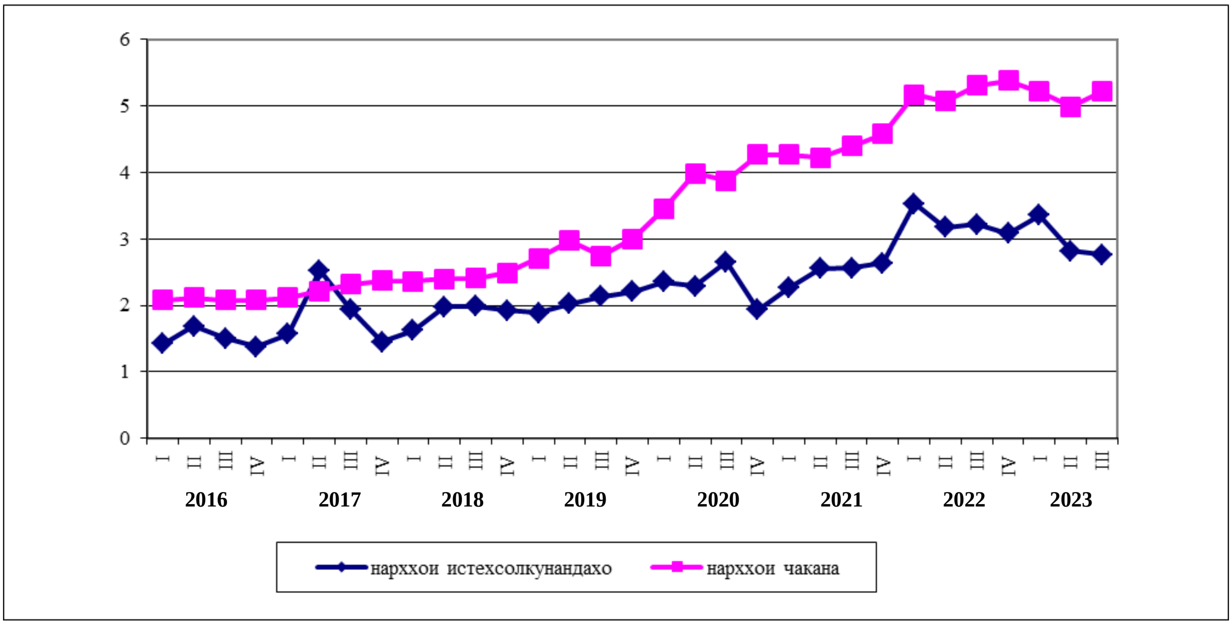

Аз диаграммаҳои овардашуда дида мешавад, ки тамоюли тағйироти нархҳои чакана аз тағйироти нархҳои истеҳсолкунандаҳо зиёд аст. Чунин вазъият ба ҳамаи намудҳои маҳсулоти кишоварзӣ хос мебошад (ниг. ба замимаҳои 3 ва 4).

2.3. Савдои маҳсулоти асосии озуқаворӣ

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳиссаи молҳои озуқаворӣ дар ҳаҷми умумии содирот дар моҳҳои январ - сентябри солҳои 2022 - 2023 -юм мутобиқан 3,0 ва 5,0 фоизро ташкил кардааст. Дар воридот таносуби онҳо хеле зиёд буда, мутобиқан, 19,1 ва 17,3 фоизро ташкил дод.

Молҳои асосии воридшаванда аз инҳо иборатанд: картошка, ки таносуби бештарро ташкил медиҳанд, сабзавот, равғани растанӣ, қанду шакар ва маснуоти қаннодӣ ва ғайраҳо.

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 воридоти молҳои озуқаворӣ 14,2 фоиз зиёд шудааст, аз он ҷумла воридоти картошка 10,0 баробар, гандум 108,0 фоиз, сабзавот 4,0 баробар, равғани растанӣ 2,0 баробар ва тухм 134,3 фоиз ба миён омадааст.

Ҷадвали 6: Содироту воридоти маҳсулоти асосии озуқаворӣ ва ҳиссаи онҳо дар ҳаҷми умумии савдо дар моҳҳои январ - сентябри солҳои 2022 - 2023

(ҳазор тонна)

	содирот		2023 ба ҳисоби фоиз нисбат ба 2022	воридот		2023 ба ҳисоби фоиз нисбат ба 2022
	2022	2023		2022	2023	
Молҳои озуқаворӣ	166,0	173,8	104,7	1170,9	1315,6	112,4
аз онҳо:						
гандум	0,2	-	-	638,9	689,7	108,0
орд	1,9	4,3	2,3 бар	41,5	35,0	84,3
қанду шакар ва маснуоти қаннодӣ	-	-	-	116,4	100,1	86,0
макарон, угро, макарони кӯчқорак ва ғайра	-	-	-	7,4	7,6	102,7
равғани растанӣ	-	0,07	-	37,9	75,5	2,0 бар
шир ва маҳсулоти ширӣ	-	-	-	6,3	6,7	106,3
тухм, млн.дона	21,3	0,2	0,9	13,1	17,6	134,3
чой	0,07	0,02	28,6	4,6	3,5	76,1
картошка	-	0,07	-	3,0	30,4	10,0 бар
сабзавот	76,2	60,6	79,5	12,2	49,0	4,0 бар
меваҷот ва бехмеваҳо	64,9	80,7	124,3	40,6	34,0	83,7
шарбати мева ва сабзавот	0,7	0,6	85,7	1,3	1,4	107,7
сабзавоти консервашуда, қайлаҳои помидор	0,09	0,03	33,3	0,9	0,8	88,9
Ҳиссаи маҳсулоти хӯрокворӣ дар ҳаҷми умумӣ, ба ҳисоби фоиз	3,0	5,0	-	19,1	17,3	-

2.4. Мавҷудияти маҳсулоти озуқаворӣ ба ҳар нафар аҳолӣ

Мавҷудияти маҳсулоти озуқа ба ҳар нафар аҳолӣ ба воситаи тарози (баланси) озуқаворӣ ба ҳисоб гирифта мешавад. Дар тарози (баланси) озуқаворӣ ҳар кадом маҳсулоти асосии озуқа аз ҷиҳати мавҷудияти умумии худи маҳсулот ва истеъмоли он дар давраи муайян нишон дода мешавад, ки маъмулан як солро дар бар мегирад. **Мавҷудияти умумии физикӣ** худи маҳсулот маҷмӯи захираи он дар оғози давра, истеҳсол ва воридоти маҳсулоти зикршуда дар ҳамон давра мебошад. **Истеъмоли умумӣ** аз истеъмоли озуқа+хӯроки чорво+тухмӣ-талафот-содирот ва захираи охири давра иборат мебошад. Ба ҳар кадом давра мавҷудият ва истеъмоли ҳар кадом мол бояд мувофиқат кунад.

Дар мавриди мавҷуд будани тарози (баланси) озуқаворӣ барои якчанд сол, аз рӯи он тамоюли тағйироти мавҷудияти умумӣ, воридот, содирот, инчунин барои истеъмоли аҳолӣ ва барои хӯроки чорво мавҷуд будани озуқавориро мушоҳида кардан мумкин аст. Агар мавҷудияти умумии захираи озуқаворӣ барои истеъмол ба шумораи аҳолӣ тақсим карда шавад, дар он сурат нишондиҳандаи муҳим ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳолӣ барои як сол мавҷуд будани озуқаворӣ ҳосил мешавад. Нишондиҳандаи мавҷудияти озуқаворӣ дар миқёси миллӣ ба ҳисоби миёна оварда шудааст ва дар он манбаи дастрас будан ба хонавода (имконияти истеҳсол, дарёфт кардан ё гирифтани озуқа бо ҳар усул) ба назар гирифта намешавад.

Ҷадвали 7: Истеъмоли маҳсулоти хӯрокворӣ ба ҳар нафар аҳолӣ

(ба ҳар нафар аҳолӣ, кг. дар як моҳ)

	нӯҳ моҳи с.2022	**нӯҳ моҳи с.2023**
маҳсулоти ғалладона (ба ҳисоби орд)	13,1	12,8
картошка	3,4	3,4
сабзавоту полизӣ	10,0	11,4
меваҷоту буттамева	3,2	3,00
қанду шакар ва маҳсулоти қаннодӣ	1,3	1,3
гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ	1,8	2,0
шир ва маҳсулоти ширӣ	3,5	3,5
тухм, дона	14	13
равғани растанӣ	1,5	1,6
моҳӣ ва маҳсулоти моҳӣ	0,09	0,1

Манбаъ: Тадқиқоти буҷети хонаводаҳо

ФАСЛИ III. ДАСТРАС БУДАНИ ОЗУҚАВОРӢ

Мафҳуми дастрас будани озуқаворӣ маънии онро дорад, ки ҳамаи аъзои хонавода барои дарёфти маҳсулоте, ки талаботашонро ба истеъмоли озуқаворин хушсифат барои зиндагии солиму фаъолона қонеъ мекарда бошад, манбаи кофӣ дар ихтиёр доранд. Аъзои хонавода маҳсулотро метавонад ба воситаи истеҳсол барои истеъмолоти худ ба даст орад, аз бозор харидорӣ кунад, ё ҳамчун маҳсулоти хайрия дастрас намояд.

3.1. Таҳлили нархҳои истеъмолӣ

Дар моҳи сентябри соли 2023 - юм аз маҳсулоти хӯрокворӣи мушоҳидашуда, нархи молҳои зерин қимат шудааст, аз ҷумла: маҳсулоти нону бӯлка ва ярмаҳо дар маҷмӯъ 5,2 фоиз (асосан аз ҳисоби орди навъи 1-ум 13,4 фоиз, маҳсулоти қаннодӣ 1,0 фоиз ва нон 0,3 фоиз); маҳсулоти гӯштӣ 0,1 фоиз (асосан аз ҳисоби гӯшти гов 0,8 фоиз ва гӯшти гӯсфанд 0,5 фоиз); равған ва чарбу 1,5 фоиз (равғани пахта 2,7 фоиз ва равғани офтобпараст 1,2 фоиз) ба қайд гирифта шудааст. Зимнан, нархи ярмаи марҷумак 2,1 фоиз ва бехпиёз 0,3 фоиз арзон шудааст (ниг. ба ҷадвали 8, замимаи 4).

Ҷадвали 8. Сатҳи нархи миёнаи маҳсулоти алоҳидаи озуқа дар бахши истеъмолӣ ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ дар ҷадвали зер оварда шудааст:

дар охири давра, бо сомонӣ ва дирам ба 1 кг, литр, дона

	2022		2023				
	сентябр	*декабр*	*январ*	*март*	*май*	*август*	*сентябр*
гӯшти гов	60,93	64,19	64,89	64,43	65,11	66,56	67,19
равғани чорво	53,83	57,45	54,69	58,70	63,40	63,80	63,80
равғани пахта	21,83	19,93	19,39	19,43	17,03	16,46	16,72
шири рехташаванда	5,31	6,01	6,55	6,69	6,31	5,88	5,89
тухм (10 дона)	11,53	14,93	14,13	13,75	12,86	12,25	13,51
шакар	10,78	10,23	9,93	10,03	11,51	11,94	11,98
намак	1,67	1,67	1,67	1,67	1,67	1,86	1,86
орди навъи 1-ум	6,57	6,07	6,50	6,42	5,89	5,86	6,82
нони орди навъи 1-ум	3,74	3,77	3,80	3,78	3,58	3,95	3,95
биринҷ	12,04	12,91	13,65	14,50	15,11	17,72	17,52
картошка	3,94	4,12	4,40	5,09	5,39	6,14	5,63
бехпиёз	3,94	4,50	6,32	8,80	4,66	3,34	3,38
сабзӣ	3,61	3,22	3,45	4,35	5,49	5,95	5,92
себ	6,08	6,79	7,64	8,67	10,80	9,64	8,54
арақ	22,47	22,47	22,47	22,47	22,47	22,49	22,47

Аз аввали соли 2023 нархи маҳсулоти хӯрокворӣи зерин: маҳсулоти нону бӯлка ва ярмаҳо дар маҷмӯъ 6,4 фоиз (биринҷ 48,8 фоиз, маҳсулоти қаннодӣ 10,2 фоиз ва нон 5,9 фоиз) маҳсулоти гӯштӣ 3,3 фоиз (гӯшти гӯсфанд 11,7 фоиз ва гӯшти гов 5,4 фоиз); сабзавот 4,6 фоиз (сабзӣ 2,1 баробар, карам 1,6 баробар ва картошка 28,7 фоиз); меваҷот 24,9 фоиз (ангур 1,7 баробар, себ 14,1 фоиз) қимат шудааст.

Графики 7: Ҳисоби миёнаи ҳармоҳаи нархи картошка, сомонӣ/кг

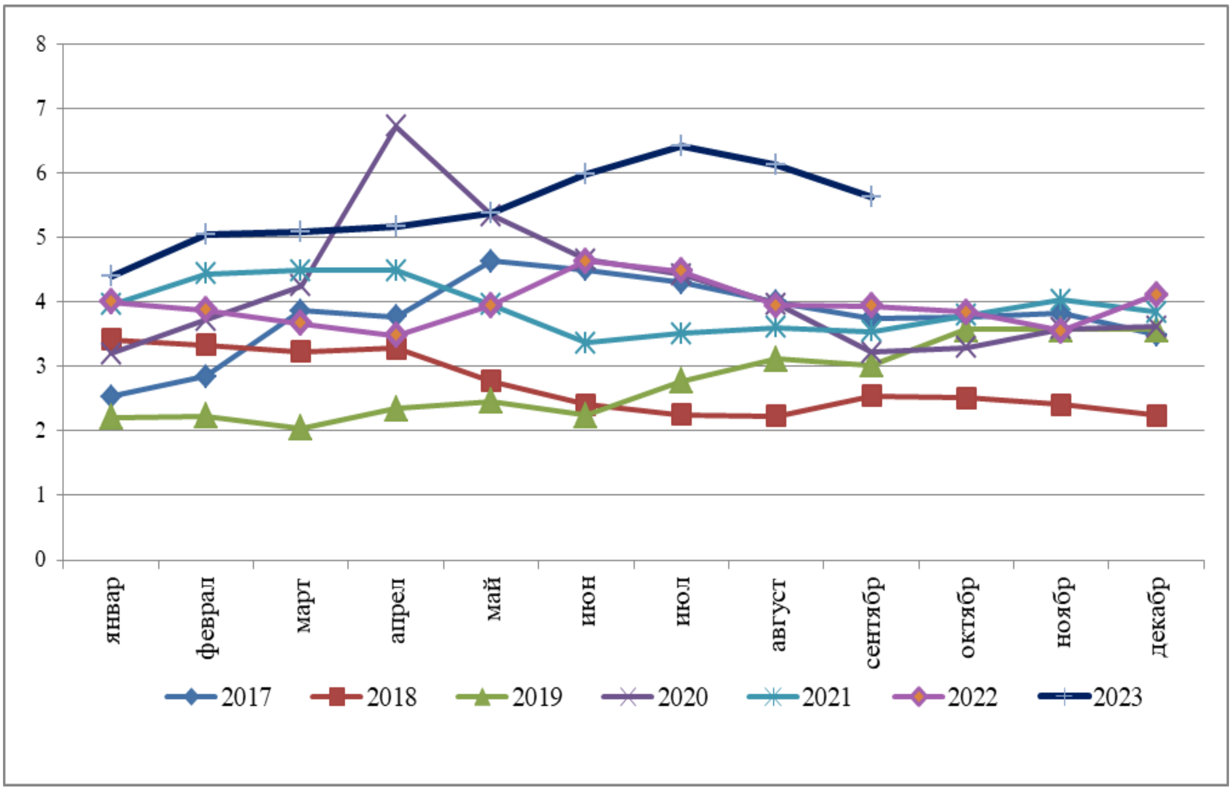

Картошка. Нархи картошка вобаста ба тамоюлоти мавсим, ҳамчунин ба тамоюлоти талаботу пешниҳод алоқаманд аст. Нархи баланди мавсимӣ дар семоҳаи дуюми ҳар сол то ҳосили нави аввалин қайд карда мешавад.

Дар моҳи сентябри соли 2022 нархи 1 килограмм картошка 3,94 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи сентябри соли 2021 -ум 0,5 фоиз зиёд шудааст, дар моҳи декабри соли 2022 нархи 1 килограмм картошка 4,12 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи декабри соли 2021 -ум 7,01 фоиз зиёд шудааст. Дар моҳи марти соли 2023 нархи 1 килограмм картошка 5,09 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи марти соли 2022 -ум 38,7 фоиз зиёд шудааст ва дар моҳи июни соли 2023 нархи 1 килограмм картошка 5,99 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи июни соли 2022 -юм 29,1 фоиз зиёд шудааст. Дар моҳи сентябри соли 2023 нархи 1 килограмм картошка 6,42 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи сентябри соли 2022 -юм 62,9 фоиз зиёд шудааст (ниг. ба графики 7).

Орд. Графики 8: Ҳисоби миёнаи моҳонаи нархҳои чакана ба орд, сомонӣ /кг

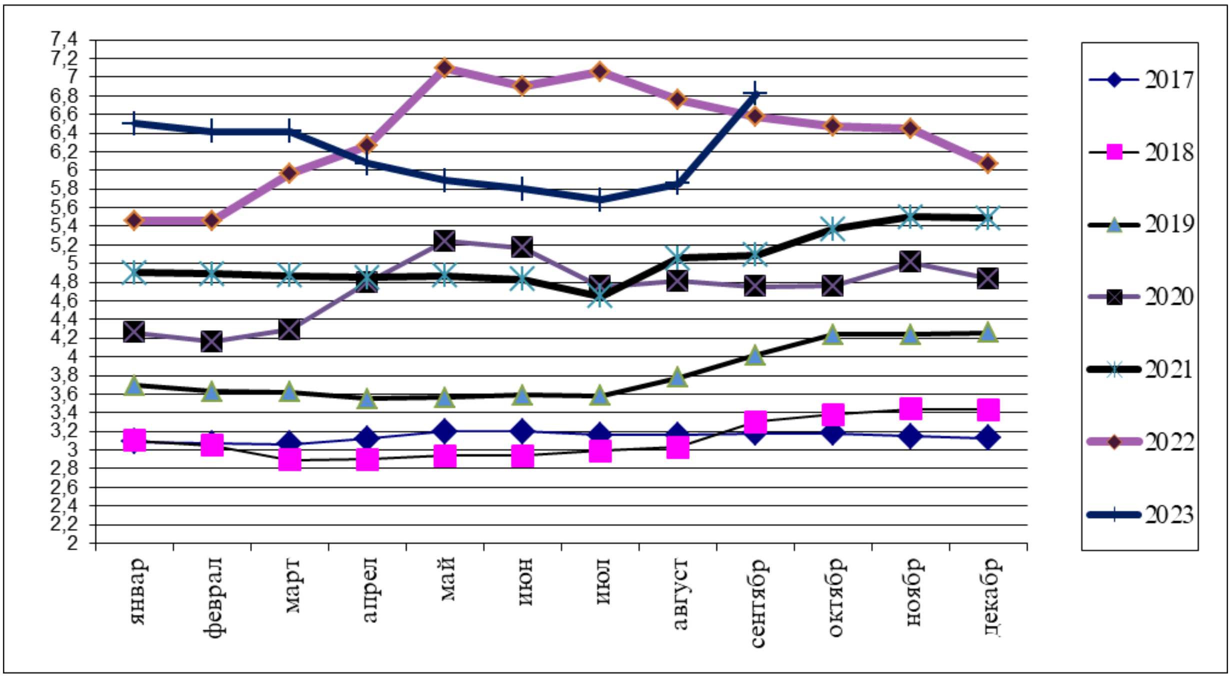

Орд. Дар моҳи сентябри соли 2022 нархи 1 килограмм орд 6,57 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи сентябри соли 2021-ум 29,1 фоиз зиёд шудааст, дар моҳи декабри соли 2022 нархи 1 килограмм орд 6,07 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи декабри соли 2021 -ум 10,5 фоиз зиёд шудааст. Дар моҳи марти соли 2023 нархи 1 килограмм орд 6,42 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи марти соли 2022 -юм 7,5 фоиз зиёд шудааст ва дар моҳи июни соли 2023 нархи 1 килограмм орд 5,80 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи июни соли 2022 -юм 15,9 фоиз кам шудааст. Дар моҳи сентябри соли 2023 нархи 1 килограмм орд 3,72 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи сентябри соли 2022-юм 0,5 фоиз кам шудааст, (ниг. ба графики 8).

3.2. Даромад ва харочот

Маълумотҳо дар бораи даромаду харочот аз тадқиқоти буҷети хонаводаҳо гирифта шудаанд, аз 1 - уми январи соли 2009 сар карда, дар заминаи тадқиқоти ҳар семоҳаи дар 3000 хонавода гузаронидашуда ва маълумотҳои соли 2008 бошанд, дар заминаи тадқиқоти ҳармоҳаи 925 хонавода гирифта шудаанд, ки аз фаслҳои зерин иборатанд: иттилооти демографӣ оид ба ҳайати оила, манзил ва зерсохтор, ҳаҷми истеъмолот дар оила, аз он ҷумла истеҳсолоти мустақилона, фаъолияти иқтисодӣ дар соҳаҳои кишоварзӣ ва ғайри кишоварзӣ.

3.2.1. Даромад

Даромади номиналии миёнаи пулии ҳар нафар дар нӯҳ моҳи соли 2023 нисбат ба нӯҳ моҳи соли 2022 -юм 23,2 фоиз зиёд, 897,42 сомониро дар як моҳ ташкил дод, даромади ҳақиқии пулӣ ба ҳар нафар 18,9 фоиз зиёд шуд (ниг. ба ҷадвали 9).

Ҷадвали 9: Нишондиҳандаҳои таъминот

	нӯҳ моҳи с.2022	**нӯҳ моҳи с.2023**
Даромади пулӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳолӣ (сомонӣ/ моҳ)	728,24	897,42
Афзоиши даромадҳои ҳақиқӣ (ба ҳисоби фоиз)	101,4	118,9
Ҳисоби миёнаи музди номиналии меҳнат	1704,77	1963,80
Афзоиши ҳақиқии музди меҳнат (ба ҳисоби фоиз)	104,4	111,2
Хароҷоти пулӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳолӣ (сомонӣ/моҳ)	835,10	1104,52
Афзоиши ҳақиқии хароҷот (ба ҳисоби фоиз)	101,6	127,7

Манбаъ: Таҳқиқоти буҷети хонаводаҳо ва маълумоти омори ҷорӣ

Манбаи муҳимтарини даромади пулии хонаводаҳо дар нӯҳ моҳи соли 2023 мисли пештара даромади меҳнатӣ - 38,7 фоиз, пардохти нафақа ва кӯмакпулӣ - 6,0 фоиз ва мадохилот аз фурӯши маҳсулоти кишоварзӣ - 15,0 фоиз мебошад.

3.3. Камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Камбизоатӣ ва бо озуқаворӣ таъмин набудан бо ҳам зич алоқаманданд. Бо озуқаворӣ ва бо хӯрок таъмин набудан ба таври зайл тавсиф карда мешавад: «Одамон аз захираи кофии озуқаи бехавф ва сергизо, ки инкишофи мӯътадил, ҳаёти фаъол ва солимро таъмин менамояд, доимӣ ва мӯътамад баҳраманд нестанд. Ин вазъият дар натиҷаи ба андозаи кофӣ мавҷуд набудани озуқаворӣ, нокифоя будани қобилияти харидорӣ, тақсимоти нобаробар ё дар хонавода нобаробар ва ғайриқаноатбахш истеъмол шудани озуқаворӣ рӯй доданаш мумкин аст. Бо озуқаворӣ таъмин набудан, чандон баланд набудани сатҳи тандурустӣ ва беҳдошт, таҷрибаи нодурусти нигоҳубин ва хӯрондан сабабҳои асосии сатҳи бади таъминот буда метавонад. Бо озуқаворӣ ба таври кофӣ таъмин набудан метавонад доимӣ, мавсимӣ ё муваққатӣ бошад.

3.3.1. Бо озуқаворӣ таъмин набудани хонаводаҳое, ки беш аз нисфи даромади худро барои маҳсулоти хӯрокворӣ сарф менамоянд

Бо озуқаворӣ таъмин набудани хонавода маънои чунин вазъиятро дорад: ба одамон озуқаворигии хушсифату барои саломатӣ бехавф, ки талаботи ба гизодоштаашонро қонеъ мекарда бошад ва барои ҳаёти фаъолонаю солимашон зарур мебошад, доимо аз ҷиҳати миқдори маҳсулот, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ба миқдори кофӣ дастрас нест.

Дар нӯҳ моҳи соли 2023 нисбат ба нӯҳ моҳи соли 2022 ҳиссаи хароҷот ба озуқаворӣ дар ҷумҳурӣ - 2,7 банди фоиз кам шуда, дар шаҳрҷойҳо - 0,9 банди фоиз зиёд шудааст, дар деҳот - 5,4 банди фоиз кам шудааст (ниг. ба ҷадвали 10).

Ҷадвали 10: Ҳиссаи хароҷоти истеъмолии хонаводаҳо барои маҳсулоти хӯрокворӣ

(ба ҳисоби фоиз)

	нӯҳ моҳи с.2022	**нӯҳ моҳи с.2023**
Ҷумҳурии Тоҷикистон	**50,0**	**47,3**
аз он ҷумла:		
аҳолии шаҳр	51,2	52,1
аҳолии деҳот	48,8	43,4
Минтақаҳо		
ш.Душанбе	56,4	54,5
ВМКБ	54,5	46,2
Вилояти Суғд	57,4	48,1
Вилояти Хатлон	60,8	43,0
НТҶ	57,1	47,5

ФАСЛИ IV. ИСТЕЪМОЛОТ ВА ҲАЗМКУНӢ

Истеъмоли озуқаворӣ ба интихоб, таркиб, тайёр ва тақсим кардани озуқаворӣ дар оила мансуб аст. Ҳазмкунӣ қобилияти хӯрокро қабул карда, ба қувва табдил додани организми инсон мебошад. Барои истеъмоли озуқаворӣ парҳезгории дахлдорро донистан ва дар оила озуқавориро тақсим карда тавонистан зарур аст. Барои он, ки организм хӯрокро ҳазм карда тавонад, на танҳо вояи хӯроки хушсифат, балки муҳити барои саломатии инсон форам, инчунин барои нӯшидани об созгор, аз хизмати асосии тиббӣ баҳрманд будан, хӯрок пухта тавонистан ва усулҳои нигоҳдории озуқавориро донистан лозим аст. Нишондиҳандаи ниҳоии бехатарии озуқаворӣ вазъи таомхӯрии аҳолӣ мебошад.

4.1. Озуқаворӣ истеъмол кардани аҳолӣ

Яке аз тарзҳои ошкоркунии ҳисоби истеъмоли килокалория бо озуқаворӣ ва хӯроки мукаммал таъмин набудани як аъзои хонавода дар як рӯз мебошад.

Дар нӯҳ моҳи соли 2023 истеъмоли килокалория ба як нафар узви хонавода 2566,22 килокалорияро ташкил кард, ки аз меъёри тавсиянамудаи Ташкилоти Умумиҷаҳонии Тандурустӣ (дар як рӯз 2100 килокалория) андаке зиёд аст.

Дар нӯҳ моҳи соли 2023 истеъмоли нон ва маҳсулоти нонӣ ба ҳисоби миёна ба як нафар узви хонавода 114,82 килограммро ташкил медиҳад.

Умуман дар ҷумҳурӣ дар нӯҳ моҳи соли 2023 истеъмоли картошка ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳолӣ 30,51 кг, сабзавоту полизӣ 102,36 кг, шир ва маҳсулоти ширӣ 31,45 кг, гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ 17,95 кг, равғани растанӣ ва дигар равғанҳо 14,49 кг, тухм 115 дона, қанду шакар ва маҳсулоти қаннодӣ 11,97 кг, меваҷот 26,77 кг-ро ташкил кардааст. Таносуби бештари хароҷоти хонаводаҳо барои хариди маҳсулоти хӯрокворӣ ба маҳсулоти нонӣ 30,5 фоиз рост меояд.

Графики 9: Сохтори арзиши маҷмӯи маҳсулоти озуқа дар моҳи сентябри солҳои 2022-2023
(дар охири моҳ, ба ҳисоби фоиз, ба як нафар)

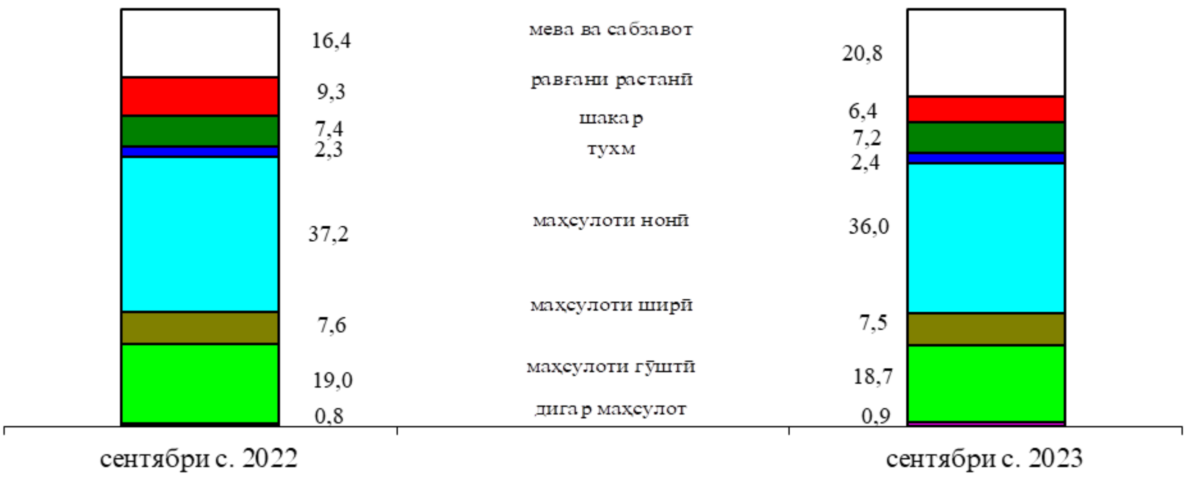

Дар бораи истеъмоли маҳсулоти хӯрокворӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳолӣ дар хонаводаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар замимаи 6 маълумоти муфассал оварда шудааст.

Ҷадвали 11: Таркиби моддаҳои ғизобахши маҳсулоти истеъмолшуда дар як шабонарӯз (бе пиво ва вино)

	Ба як узви хонавода дар як шабонарӯз	аз он ҷумла:		Ба як узви хонавода дар як шабонарӯз	аз он ҷумла:	
		дар шаҳрҳо	дар деҳот		дар шаҳрҳо	дар деҳот
	нӯҳ моҳи с.2022			нӯҳ моҳи с.2023		
сафеда, грамм	56,1	58,0	69,8	66,43	71,55	63,14
аз он ҷумла дар маҳсулоти чорво, грамм	19,5	20,7	99,6	20,98	23,17	19,57
равған, грамм	82,8	88,6	99,6	81,64	92,01	75,00
аз он ҷумла дар маҳсулоти чорво, грамм	19,2	20,4	23,2	15,74	18,39	14,05
Карбогид-ридҳо, грамм	342,8	339,4	444,4	391,37	412,42	377,87
Калориянокии маҳсулоти истеъмол-шуда, к/кал	2336,4	2382,3	2946,9	2566,22	2764,39	2439,10
аз он ҷумла дар маҳсулоти чорво, к/кал	282,0	297,1	344,5	264,43	297,10	243,47

4.2. Нишондиҳандаҳои бехатарии озуқаворӣ, ки ба даромадҳои аҳолӣ вобаста нестанд

4.2.1. Беморӣ

Ҷадвали 12: Беморшавии аҳолӣ ба бемориҳои сирояткунанда

(ҳодиса)

Бемориҳои сирояткунанда ба қайд гирифта шудаанд	с.2022			с.2023		
	сем. I	сем. II	сем.III	сем. I	сем. II	сем.III
Ҳамагӣ	5217	9759	15054	5250	7382	11886
Бемории сирояткунандаи шадиди рӯда	1194	5542	11561	965	3825	8825
аз он ҷумла:						
исҳоли хунини бактериалӣ	10	21	76	14	16	35
Гепатитҳои шадиди вирусӣ	952	352	1029	955	352	776
Бемории сил	867	1063	936	939	1081	906
Брутселлёз	76	220	147	67	281	179
Бемориҳои паразитарӣ	8096	8096	12139	8195	9832	10281

Дар семоҳаи сеюми соли 2023 нисбат ба семоҳаи сеюми соли 2022 камшавии ба бемориҳои сирояткунанда гирифтор шудани аҳолӣ 21,0 фоиз ба қайд гирифта шудааст.

Бемориҳои сирояткунандаи шадиди рӯда 74,2 фоизи шумораи умумии бемориҳои сирояткунандаро ташкил медиҳанд. Ба ҳиссаи бемориҳои гепатитҳои шадиди вирусӣ 6,5 фоизи шумораи умумии бемориҳои сирояткунанда рост меояд.

Нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 бемориҳои сил 3,2 фоиз, брутселлёз 21,8 фоиз ва бемориҳои паразитарӣ 15,3 фоиз зиёд шудааст.

Нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 бақайдгирии бемориҳои сирояткунандаи шадиди рӯда 23,7 фоиз, бемориҳои исҳоли хунини бактериалӣ 53,9 фоиз кам шудаанд.

Ҷадвали 13: Ба бемориҳои сирояткунанда гирифтор шудани кӯдакони 0-14 сола

(ҳодиса)

Бемориҳои сироятку-нанда ба қайд гирифта шудаанд	**с.2022**			**с.2023**		
	сем. I	**сем. II**	**сем.III**	**сем. I**	**сем. II**	**сем.III**
Ҳамагӣ	3226	6482	10608	3072	4541	7905
Беморӣи сирояткунан-даи шадиди рӯда	805	4307	8673	638	2874	6387
аз он ҷумла:						
Гепатитҳои шадиди вирусӣ	858	298	940	852	290	699
Беморӣи сил	54	57	61	46	52	43
Брутселлёз	11	37	28	4	59	25
Бемориҳои паразитарӣ	5117	7079	7757	5179	6292	6914

Дар семоҳаи сеюми соли 2023 нисбат ба семоҳаи сеюми соли 2022 бақайдгирии бемориҳои сирояткунанда дар кӯдакони синни то 14 сола 25,5 фоиз кам шудааст.

Бемориҳои сирояткунандаи шадиди рӯда 80,8 фоизи шумораи умумии бемориҳои сирояткунандаро ташкил медиҳанд. Ба ҳиссаи бемориҳои гепатитҳои шадиди вирусӣ дар кӯдакони синни то 14 сола 8,8 фоизи шумораи умумии бемориҳои сирояткунанда рост меояд.

Нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 бақайдгирии бемориҳои сирояткунандаи шадиди рӯда 26,4 фоиз, бемориҳои паразитарӣ 10,9 фоиз, бемориҳои сил 29,5 фоиз ва гепатитҳои шадиди вирусӣ 25,6 фоиз кам шудааст.

4.2.2. Таваллуд, фавт, афзоиши табиӣ

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ (САҲШ) – 166,9 ҳазор[1] кӯдакони навзоди дар мӯҳлатҳои дар асоси қонун муайян кардашуда (бе назардошти сабти барқароркунии таваллудҳои солҳои пешин) ва 24,6 ҳазор шахсони фавтида, аз он ҷумла 1,4 ҳазор кӯдакони синни то 1 сола фавтидаро ба қайд гирифтаанд.

Коэффитсиенти умумии таваллуд ва коэффитсиенти умумии фавт аз рӯи баҳои пешакӣ мутаносибан ба 1000 нафар аҳолӣ 22,0 ва 3,2 нафар рост омадааст.

Ҷадвали 14: Бақайдгирии таваллуд ва фавт дар мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ (САҲШ) дар солҳои 2021-2023

	шумораи таваллуди ба қайд гирифташуда, ҳамагӣ дар мӯҳлати дар асоси қонун муайяншуда		*шумораи шахсони фавтидаи ба қайд гирифташуда*		*афзоиши табиии аҳолӣ*	
	нафар	*ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта*	*нафар*	*ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта*	*нафар*	*ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта*
соли 2021						
семоҳаи 1	54960	96,3	9101	101,9	45859	95,2
семоҳаи 2	48544	110,9	8083	81,8	40461	119,4
семоҳаи 3	48915	74,5	12501	124,0	36414	65,5
семоҳаи 4	63437	86,7	9331	72,6	54106	89,7
дар як сол	215856	90,0	39016	93,5	176840	89,3
соли 2022						
семоҳаи 1	54723	99,6	8753	96,2	45970	100,2
семоҳаи 2	55426	114,2	7582	93,8	47844	118,2
семоҳаи 3	53790	110,0	7400	59,2	46390	127,4
семоҳаи 4	66717	105,2	7371	79,0	59346	109,7
дар як сол	230654	106,9	31106	79,7	199548	112,8
соли 2023						
семоҳаи 1	54078	98,8	9032	103,2	45046	98,0
семоҳаи 2	52752	95,2	7952	104,9	44800	93,6
семоҳаи 3	60113	111,8	7651	103,4	52462	113,1

[1] Мувофиқи методологияи баҳисобгирии шумораи аҳолӣ ва дигар нишондиҳандаҳои демографӣ, таваллудҳои бақайдгирифташудаи дар давоми соли тақвимӣ ба инобат гирифта мешавад

Графики 10: Коэффитсиенти умумии таваллуд ба 1000 нафар аҳолӣ дар сатҳи минтақаҳо

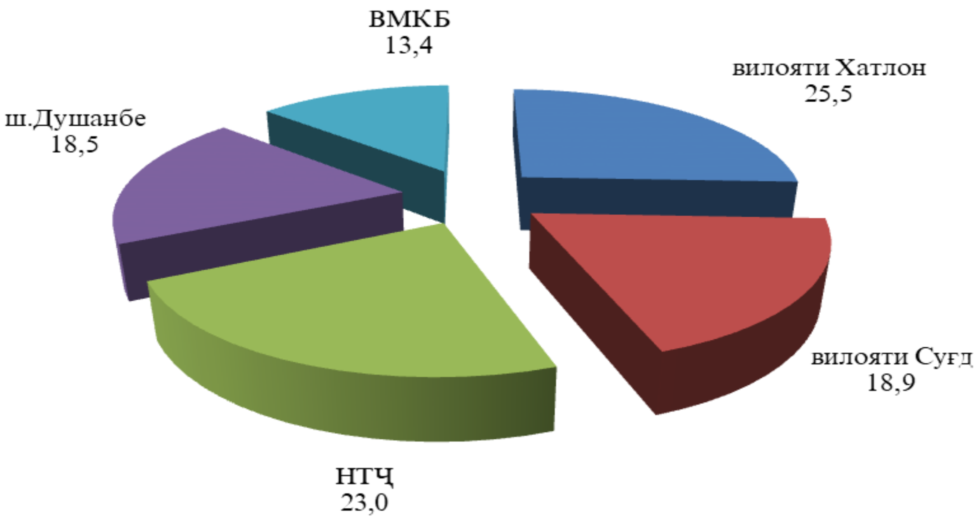

Графики 11: Коэффитсиенти умумии фавт ба 1000 нафар аҳолӣ дар сатҳи минтақаҳо

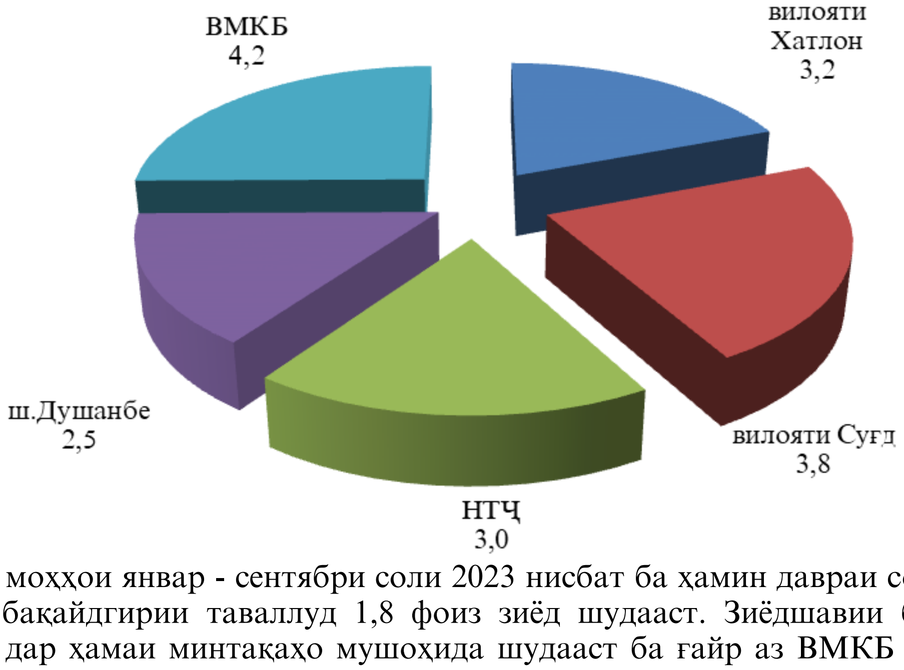

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 дар ҷумҳурӣ бақайдгирии таваллуд 1,8 фоиз зиёд шудааст. Зиёдшавии бақайдгирии таваллуд дар ҳамаи минтақаҳо мушоҳида шудааст ба ғайр аз ВМКБ ва ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ. Дар вилояти Хатлон зиёдшавии бақайдгирии таваллуд 1,5 фоиз (69,6 ҳазор нафар), дар вилояти Суғд 3,9 фоиз (40,9 ҳазор нафар), дар шаҳри Душанбе 8,4 фоиз (17,0 ҳазор нафар)-ро ташкил намудааст. Дар ВМКБ бақайдгирии таваллуд кам шуда 9,9 фоиз (2,3 ҳазор нафар) ва дар ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ 1,6 фоиз (37,2 ҳазор кӯдаки навзод)-ро ташкил намудааст.

Ҷадвали 15: Шумораи таваллуд, фавт ва афзоиши табиии аҳолӣ дар моҳҳои январ - сентябри солҳои 2022 -2023

	шумораи таваллудҳои ба қайд гирифташудаи дар мӯҳлати дар асоси қонун муайян шуда		*шумораи шахсони фавтида*		*афзоиши табиии аҳолӣ*	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
	нафар					
Ҷумҳурӣ	**163937**	**166943**	**23735**	**24635**	**140202**	**142308**
аз он ҷумла:						
ВМКБ	2595	2339	657	724	1938	1615
Вилояти Суғд	39307	40853	8307	8185	31000	32668
Вилояти Хатлон	68564	69570	7953	8634	60611	60936
ш.Душанбе	15667	16986	2163	2295	13504	14691
НТҶ	37804	37195	4655	4797	33149	32398

Бақайдгирии шахсони фавтида дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 -юм 3,8 фоиз зиёд шуда, 24,6 ҳазор нафарро ташкил дод. Зиёдшавии бақайдгирии шахсони фавтида дар ҳамаи минтақаҳои ҷумҳурӣ мушоҳида шудааст ба ғайр аз вилояти Суғд. Дар вилояти Хатлон бақайдгирии шахсони фавтида - 8,6 фоиз зиёд шуда (8,6 ҳазор фавт), дар ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ – 3,1 фоиз (4,8 ҳазор фавт), дар шаҳри Душанбе - 6,1 фоиз (2,3 ҳазор фавт) ва дар ВМКБ - 10,2 фоиз 724 фавтро ташкил намуд. Дар вилояти Суғд бақайдгирии шахсони фавтида кам гардида - 1,5 фоиз (8,2 ҳазор фавт) -ро ташкил дод.

Афзоиши табиии аҳолӣ аз рӯи маълумоти пешакӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2023 нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 ба андозаи 1,5 фоиз зиёд шуда, 142,3 ҳазор нафар ё ба 1000 нафар аҳолӣ 18,7 нафар рост омадааст.

Ҷадвали 16: Шумораи аҳолӣ

Бо назардошти шумораи таваллудшудагон, фавтидагон ва муҳоҷират шумораи аҳолӣ (аз рӯи ҳисобҳои пешакӣ) то 1 -уми октябри соли 2023 ташкил дод:

	шумораи аҳолӣ ба 1.10. с.2023-юм, ҳазор нафар	*нисбат ба ҳамин давраи соли 2021, (бо фоиз)*
Ҷумҳури Тоҷикистон	10214,0	101,9
аз он ҷумла:		
ВМКБ	233,2	100,7
Вилояти Суғд	2902,0	101,7
Вилояти Хатлон	3670,0	102,3
ш.Душанбе	1234,0	101,7
НТҶ	2174,8	102,0

МЕТОДОЛОГИЯ

1. Методологияи таҳлили бехатарии озуқаворӣ

«Бехатарии озуқаворӣ ва ғизо ҳамон вақт таъмин ҳисобида мешаванд, ки агар озуқаворӣи мувофиқ (аз нуқтаи назари миқдор, сифат, бехатар будан, аз ҷиҳати иҷтимоию фарҳангӣ маъқул), ***мавҷуд*** ва ***дастрас*** бошад ва ҳамаи шахсон ***ҳамавақт*** барои таъмини ҳаёти фаъол ва солим чунин озуқавориро қаноатмандона ***истеъмол ва ҳазм*** кунанд».

Мавҷуд будан: бехатар ва кофӣ будани озуқаворӣ аз ҷиҳати миқдор ва сифат

Дастрас будан: ҳамаи хонаводаҳо ва ҳамаи аъзои онҳо барои харидории миқдори зарурии озуқаворӣ (аз ҳисоби истеҳсолот, харид ва ёрӣ) ба қадри кофӣ захира доранд;

Истеъмолот ва ҳазм донистани ҳолати саломатӣ ва шароити тозагӣ (санитарӣ) барои он зарур аст, ки организми инсон озуқавориро истеъмол ва ҳазм карда тавонад.

Устуворӣ доимо мавҷуд ва дастрас будани ғизо, истеъмол ва ҳазм кардани хӯрокворӣ мебошад. Агар озуқаворӣ мунтазам дастрас набошад, баъзе шахсон аз норасоии доимӣ ё муваққатии озуқаворӣ азият мекашанд.

Барои фаҳмо шудан, ҳамаи чор ҷиҳати бехатарии озуқаворӣ ва ғизо дар расми зер оварда шудааст:

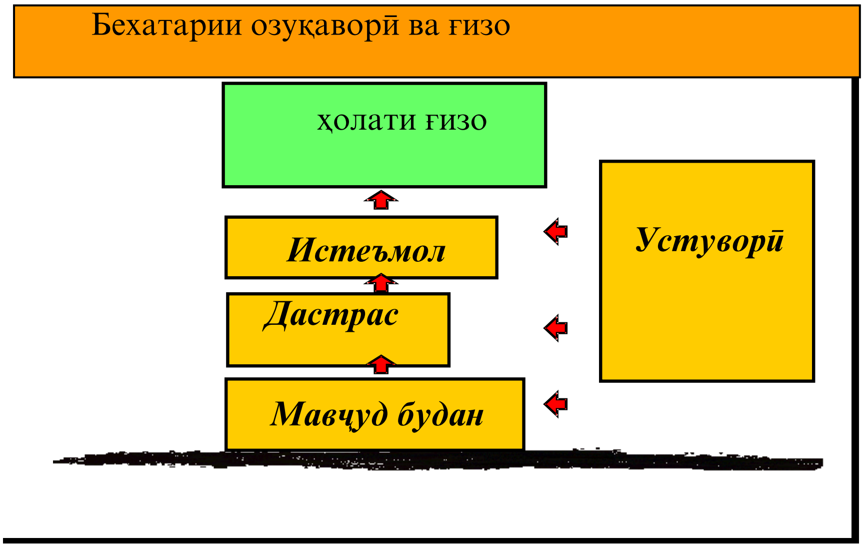

Барои хонаводаҳо ва шахсони ҷудогона, ки дар ҷамъият зиндагӣ мекунанд, барои таъмини бехатарии озуқаворӣ мавҷуд будани чор самт зарур аст. Ин самтҳо бояд якбора дар ҳамаи сатҳи хонавода ва шаҳрванди ҷудогона (**сатҳи хурд**) то сатҳи ҷамоат (шаҳрак, ноҳия, вилоят), ки онҳо ба **сатҳи миёна дохил** мебошанд, то сатҳи миллӣ ё умумиҷаҳонӣ яъне, **сатҳи калон,** таъмин бошанд.

Барои мақсадҳои мониторинги бехатарии озуқаворӣ нишондиҳандаи хеле муҳимро (мувофиқ) интихоб намудан ва онро мунтазам чен кардан зарур аст.

Усули тартиб додани тарози (баланси) озуқаворӣ аз рӯи намудҳои хӯрокворӣ (асосӣ):

Тарози (баланси) озуқаворӣ аз рӯи маҳсулоти заминавии хӯрокворӣ, асосӣ тартиб дода шудааст.

Ҳангоми тартиб додани тарози озуқаворӣ нишондиҳандаи маҳсулоти захира аз тарози соли гузашта гирифта шудааст, яъне захираи охири соли гузашта, захираи то 1 январи соли ҷорӣ шуда метавонад. Оид ба воридоту содироти маҳсулот маълумотҳои расмӣ, аз рӯи истеҳсолот - маълумотҳои таъҷилӣ (пешакӣ) истифода бурда шудаанд.

Бо назардошти масоҳати киштшуда бо зироатҳои кишоварзӣ ва бо истифодаи масрафи аслии 1 гектар кишт, хароҷоти тухмӣ муайян карда шудааст. Ҳисобу китоб талофот дар асоси меъёрҳои муқарраршудаи расмӣ амалӣ карда мешавад.

Барои муайян намудани сарфи тухм барои чӯҷабарорӣ, миқдори аслии чӯҷаҳо ва маводи меъёрӣ оид ба чӯҷабарорӣ аз шумораи тухми гузошташуда ба ҳисоб гирифта шудаанд.

Озуқаворӣ, ки аҳолӣ истеъмол мекунад, инчунин хароҷоти хӯроки чорво дар асоси маълумотҳои тадқиқоти буҷети 3000 хонавода ҳисоб карда шудааст. Дар мавриди ҳисоби истеъмоли гӯшт аз тарафи аҳолӣ низ миқдори гӯште, ки барои риояи анъанаҳои миллӣ (дар вақти маросимҳои дафн, тӯй, маросимҳои динӣ-идҳои мазҳабӣ, миллӣ ва ғайра) сарф карда шудаанд, ба назар гирифта шудааст.

Тафсирот

Шахсони 16-сола ва калонсолтар, ки дар давраи тадқиқот (таҳлилшаванда) машғулият (машғулияти даромаднок) надоштанд; дар ҷустуҷӯи кор буданд, яъне ба Хадамоти давлатии шуғли аҳолӣ муроҷиат кардаанд, ё дигар усули корёбиро истифода бурдаанд; тайёр буданд ба кор шурӯъ кунанд, ***бекор*** ҳисобида мешаванд.

Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ (ММД) **-** нишондиҳандаи маҷмӯи фаъолияти иқтисодии мамлакат мебошад. ММД бо нархҳои асосию бозорӣ (ММД-и номиналӣ) ва бо нархҳои муқоисавӣ (ММД ҳақиқӣ) ҳисоб карда мешавад.

Нишондиҳандаи кӯтоҳмухлати рушди иқтисодиёт – нишондиҳандаи пешакии фаъолияти иқтисодиест, ки дар асоси нишондиҳандаҳои пешакии ҳармоҳаи соҳаҳои иқтисодиёт ташаккул ёфта, рушди иқтисодиётро дар давраи муайян дарҷ менамояд.

Индекси нархҳои истеъмолии молҳо ва хизматрасонии пулакӣ ба аҳолӣ (ИНИ) тағйироти сатҳи умумии нархи молҳо ва хизматрасониро тавсиф мекунад. Индекс ченаки арзиши маҷмӯи ҳақиқии молҳо ва хизматрасонӣ дар давраи ҷорӣ нисбат ба арзиши он дар давраи асосӣ мебошад.

Музди миёнаи меҳнати номиналии ҳармоҳа бо роҳи тақсимкунии фонди аслии ҳисоб кардашудаи музди меҳнати кормандони ҳайати рӯйхат ва дуҷоякорон ба шуморае, ки барои ҳисоб кардани музди миёнаи кор қабул шудааст ва ба шумораи моҳҳои давраи ҳисобот қабул шудааст, ҳисоб карда мешавад.

Калориянокии хӯрок ба ҳар нафар аҳолӣ дар як шабонарӯз. Ғизонокии озуқаи истеъмолкардаи ҳар нафар узви хонавода, инчунин таркибҳои кимиёвии он (сафедаҳою равған) мебошад.

Сатҳи бекории расмӣ аз рӯи таносуби шумораи бекорони расмӣ ба қайд гирифташуда ва шумораи аҳолии дар иқтисодиёт фаъол, ба ҳисоби фоиз ҳисоб карда мешавад.

Ихтисораҳои истифодашуда:

ММД	Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ
НТҶ	Ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ
ВМКБ	Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон
ИНИ	Индекси нархҳои истеъмолӣ
НКРИ	Нишондиҳандаҳои кутоҳмӯҳлати рушди иқтисодиёт

Замимаи 1. Маълумоти мухтасари шароити обу хаво дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар семоҳаи сеюми соли 2023

Хулосаи обу ҳавосанҷӣ

Июл. Моҳи июли соли 2023 қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон асосан зери таъсири ҷараёнҳои атмосферии минтақаҳои ҷанубу ғарбӣ қарор гирифт, ки аз ин рӯ дар ҷумҳурӣ ҳавои бебориш ҳукмфармо гардид. Танҳо дар даҳрӯзаи якум ва сеюми моҳ дар ноҳияҳои кӯҳии НТҶ, Суғд ва ВМКБ боришотҳои шиддатнокиашон нисбатан суст ба амал омад. Суръати баландтарини шамол дар баъзе мавридҳо то 18-23 м/с мушоҳида гардид.

Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво дар ҷумҳурӣ аз меъёри иқлимӣ 1-3^0 баланд мушоҳида гардида, он дар водиҳо 30+34° гарм, дар ноҳияҳои доманакӯҳӣ 20+25° гарм, дар ноҳияҳои кӯҳии вилояти Суғд 15+19^0 гарм, минтақаҳои кӯҳии НТҶ 20+25° гарм, дар ғарби ВМКБ 19+24° гарм (н.Дарвоз +28^0 гарм) ва дар шарқи ВМКБ 9+13° гармиро ташкил намуд.

Ҳарорати баландтарини рӯзонаи ҳаво барои моҳи июл дар водиҳо 38+42° гарм, дар ноҳияҳои ҷанубии вилояти Хатлон то 43+45° гармиро ташкил дод.

Давоми моҳ рӯзҳои алоҳида дар ноҳияҳои кӯҳӣ ва баландкӯҳӣ боронҳои кӯтоҳмуддат ба қайд гирифта шуд. Дар вилояти Хатлон ҳаво асосан бебориш буд. Дар НТҶ миқдори боришоти моҳона 35-109 фоиз (дар ш.Душанбе, н. Ҳисор, н.Тавилдарра, м.Бӯстонобод ва н.Лахш 180-265 фоиз)-ро ташкил намуд. Дар водиҳои вилояти Суғд 10-19 фоиз (дар н.Бӯстон 414 фоиз), дар доманакӯҳҳо 3-38 фоиз (ш. Истаравшан 292 фоиз), дар ВМКБ 11-101 фоиз (м.Савноб ва м.Ирхт 2-5 фоиз, м.Шаймак 148 фоиз)-и меъёри иқлимро ташкил намуд.

Дар ин давра 17 шабонарӯз дар бештари ноҳияҳои водӣ-доманакӯҳии вилояти Хатлон, НТҶ ва ғарби ВМКБ тӯфони чангу ғубор мушоҳида гардид. Давраи рӯзҳои 3-8 июл дар ноҳияҳои алоҳидаи ҷумҳурӣ раъду барқ ва рӯзҳои 3-5, 7 ва 28-29 июл шиддатёбии вазиши шамол бо суръати то 15-22 м/с ба қайд гирифта шуд.

Август. Моҳи августи соли ҷорӣ дар қаламрави ҷумҳурӣ асосан ҳавои гарм ҳукмфармо буд.

Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво дар ҷумҳурӣ аз меъёри иқлимӣ 1-2^0 баланд, дар баъзе ноҳияҳо ҳудуди меъёри иқлимӣ мушоҳида гардида, дар водиҳо 27+32° гарм, дар ноҳияҳои доманакӯҳӣ 23+24° гарм, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 18+24^0 гарм (дар мавзеи Деҳавз +15° гарм, ноҳияи Дарвоз +28^0 гарм) ва дар ноҳияҳои баландкӯҳӣ 9+13° гармиро ташкил намуд.

Ҳавои нисбатан гарм дар ҷумҳурӣ дар аввали даҳрӯзаи якуми моҳ мушоҳида шуда, дар водиҳо ҳарорати ҳаво баланд шуда то 37+42° гарм, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 29+34° гарми (дар н.Дарвоз 36+39° гарм)-ро ташкил дод.

Ҳавои нисбатан салқин рӯзҳои 27-28 август мушоҳида шуда, ҳарорати рӯзонаи ҳаво дар водиҳо аз 23+28° гармӣ баланд нашуд (ҳарорати рӯзонаи ҳаво то 9-13° паст гардид). Ҳарорати миёнаи шабонарӯзии ҳаво дар ин давра дар водиҳо аз меъёрҳои иқлимӣ то 2-6° пасттар ба қайд гирифта шуд.

Давоми моҳ асосан ҳавои бебориш мушоҳида шуда, танҳо дар охири моҳ (рӯзҳои 26-28 ва 31 август) боридани боронҳои шиддатнокиашон гуногун ба қайд гирифта шуд. Рӯзонаи 27 август ва шабонаи 28 август дар бештари манотиқи ҷумҳурӣ миқдори рекордии боришот ба амал омад.

Миқдори боришоти моҳона дар бештари ноҳияҳои ҷумҳурӣ аз меъёри иқлимӣ зиёд, танҳо дар баъзе ноҳияҳо аз меъёри иқлимӣ камтар мушоҳида шуда, дар вилояти Хатлон 46-330 фоиз, вилояти Суғд 71- 423 фоиз, дар НТҶ 103-989 фоиз (дар ш.Душанбе дар доираи меъёри 0,9мм, 19мм боришот ба қайд гирифта шуд, ки 20 маротиба аз меъёри иқлимӣ зиёдтар аст. Дар ноҳияи Ҳисор дар доираи меъёри 0,5мм, 11,1 мм боришот мушоҳида шуда, 2220 фоизи меъёри иқлимиро ташкил намуд. Дар мавзеи Чормағзак дар доираи меъёри 1,3мм, 23,8мм боришот ба амал омад, ки 1831 фоизи меъёри иқлимиро ташкил медиҳад), дар ВМКБ 2-426 фоиз (дар н.Рӯшон дар доираи меъёри 1,2мм, 13,8мм боришот ба қайд гирифта шуд, ки 1150 фоизи меъёри иқлимиро ташкил медиҳад)-ро ташкил намуд.

Бо сабаби номусоидии вазъи обу ҳаво ва боридани боронҳои бошиддат дар бештари ноҳияҳои НТҶ, ноҳияҳои доманакӯҳӣ ва кӯҳии вилояти Суғд зуҳуроти сел ба қайд гирифта шуд.

Давраи рӯзҳои 2, 6-7 ва 25-28 август дар ноҳияҳои алоҳидаи ҷумҳурӣ шиддатёбии вазиши шамол бо суръати то 17-22м/с мушоҳида гардид.

Дар ноҳияҳои алоҳидаи вилояти Хатлон ва НТҶ давраи рӯзҳои 8-9, 11, 25 ва 29-30 август чангу ғубор ба қайд гирифта шуд.

Сентябр. Моҳи сентябр давраи гузариш аз воридшавии шиддатноки радиатсияи офтобӣ ба коҳиши он ва инчунин хушктарин моҳ дар ҷумҳурӣ арзёбӣ мегардад.

Моҳи сентябри соли ҷорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳавои нисбатан гарм мушоҳида гардид.

Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво дар бештари манотиқи ҷумҳурӣ аз меъёри иқлимӣ 1-2⁰ баланд мушоҳида гардида, дар ноҳияҳои водию доманакӯҳӣ 18+26° гарм, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 14+20° гарм (дар мавзеи Деҳавз +12° гарм, ноҳияи Дарвоз +25⁰ гарм ва дар мавзеи Хумроғӣ +23° гарм,) ва дар ноҳияҳои баландкӯҳии ВМКБ 6+8° гармиро ташкил намуд.

Ҳавои нисбатан гарм дар ҷумҳурӣ нимаи аввали моҳ мушоҳида шуда, дар водиҳо ҳарорати рӯзонаи ҳаво баланд шуда то 31+36° гарм, рӯзҳои алоҳида

ҳарорати ҳаво то 37+39° гарм шуда, ҳарорати миёнаи шабонарӯзии ҳаво бошад, аз меъёри иқлимӣ 2-4° баланд ба қайд гирифта шуд.

Санаи 12 сентябр дар водиҳо пастшавии ҳарорати рӯзонаи ҳаво мушоҳида шуда, ҳарорати ҳаво то 4-7° паст шуда, дар баробари ин ҳарорати рӯзонаи ҳаво дар водиҳо аз 26+31° гармӣ баланд нашуд.

Боришоти борон дар водиҳо мушоҳида нашуда, дар ноҳияҳои кӯҳӣ ва баландкӯҳӣ бошад, дар рӯзҳои алоҳида боронҳои кӯтоҳмуддат ба қайд гирифта шуданд.

Миқдори боришоти моҳона дар бештари ноҳияҳои ҷумҳурӣ аз меъёри иқлимӣ кам ба қайд гирифта шуда, танҳо дар ноҳияҳои алоҳидаи кӯҳӣ ва шарқи ВМКБ дар ҳудуди меъёри иқлимӣ ва аз меъёри иқлимӣ зиёдтар мушоҳида шуда, дар ноҳияҳои водию доманакӯҳӣ 0,1-2,0 мм-ро ташкил намуда, аз меъёри иқлимӣ кам арзёбӣ гардид. Дар ноҳияҳои кӯҳию баландкӯҳӣ 0,1-12мм (2,0-88 фоиз аз меъёри иқлимӣ), танҳо дар баъзе ноҳияҳо миқдори боришоти моҳона аз меъёри иқлимӣ зиёдтар ё 122-245 фоиз аз меъёри иқлимӣ ба қайд гирифта шуд (дар мавзеи Ҷавшангоз меъёри боришоти моҳона 2,1 мм буда, 9,5 мм боришот ба қайд гирифта шуд, ки 452 фоиз аз меъёри иқлимӣ зиёд ба қайд гирифта шудааст. Дар мавзеи Булункӯл бошад, меъёр 2,4мм буда, 11,0 мм боришот ба қайд гирифта шуд, ки 458 фоиз аз меъёри иқлимӣ зиёд аст).

Рӯзҳои 11 ва 20 сентябр дар баъзе ноҳияҳои вилоятҳои Хатлон, Суғд ва НТҶ шиддатёбии вазиши шамол бо суръати то 18-24м/с мушоҳида гардид.

Давраи рӯзҳои 1-3 ва 11-17 сентябр дар баъзе ноҳияҳои вилояти Хатлон ва НТҶ чангу ғубор ба қайд гирифта шуд.

Шарҳи ҳолати оби дарёҳо ва обанборҳо

Июл. Дар даҳрӯзаи якум ва дуюми моҳи июл бо сабаби баланд шудани ҳарорати ҳаво дар ҳавзаи дарёҳои Вахш, Панҷ ва Зарафшон баландшавии сатҳи об мушоҳида гардида, даҳрӯзаи сеюм бошад бо сабаби паст шудани ҳарорати ҳаво дар ин дарёҳҳо пастшавии сатҳи об ба қайд гирифта шуд. Давоми моҳ дар ҳавзаи дарёи Кофарниҳон, Ёхсӯ ва Қизилсӯ (ҷанубӣ) ботадриҷ пастшавии сатҳи об мушоҳида гардид.

Сарфи миёнаи моҳонаи об давоми моҳ дар ҳавзаи дарёҳои Панҷ, Вахш ва дарёи Исфара дар ҳудуд ва аз меъёр зиёд (90-122 фоиз) мушоҳида гардид. Сарфи оби дарёҳо дар ҳавзаи дарёи Зарафшон ва Кофарниҳон дар ҳудуд ва аз меъёр кам (59-93 фоиз) ба қайд гирифта шуд.

Ҳаҷми оби обанбори Норак дар давоми моҳ 1307 млн. м^3 зиёд гардида, санаи 31 июли соли ҷорӣ 10226 млн. м^3–ро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 111 млн.м^3 кам мебошад.

Ҳаҷми оби обанбори Қайроққум дар давоми моҳ 911 млн.м^3 кам гардида, санаи 31 июли соли равон 2159 млн.м^3 -ро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 347 млн.м^3 кам мебошад.

Дурустии пешгӯиҳои гидрологӣ дар моҳи июли соли 2023 дар умум 91 фоиз (2022-юм 88 фоиз)-ро ташкил дода нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 3 фоиз баланд ба қайд гирифта шуд.

Август. Давоми моҳи августи соли ҷорӣ бо сабаби пастшавии ҳарорати ҳаво дар ҳавзаҳои дарёҳои ҷумҳурӣ пастшавии ботадриҷи сатҳи об мушоҳида гардид.

Сарфи миёнаи моҳонаи об давоми моҳ дар ҳавзаи дарёҳои Панҷ ва дарёи Исфара дар ҳудуд ва аз меъёр кам (78-105 фоиз) мушоҳида гардид. Сарфи об дар ҳавзаи дарёи Вахш ва Қизилсӯ (ҷанубӣ) аз меъёр зиёд (114-130 фоиз) ба қайд гирифта шуд.

Сарфи об дар ҳавзаи дарёи Зарафшон ва Кофарниҳон дар ҳудуд ва аз меъёр кам (86-106 фоиз) ба қайд гирифта шуд.

Ҳаҷми оби обанбори Норак дар давоми моҳ 316 млн. м^3 зиёд гардида, санаи 31 августи соли ҷорӣ 10542 млн. м^3–ро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 31 млн.м^3 кам мебошад.

Ҳаҷми оби обанбори Қайроққум дар давоми моҳ 604 млн.м^3 кам гардида, санаи 31 августи соли равон 1554 млн.м^3 -ро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 211 млн.м^3 кам мебошад.

Дурустии пешгӯиҳои обсанҷӣ дар моҳи августи соли 2023-юм дар умум 90 фоиз (2022-юм 89 фоиз)-ро ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли 2022-юм 1 фоиз баланд ба қайд гирифта шуд.

Сентябр. Моҳи сентябри соли ҷорӣ дар ҳавзаи дарёҳои ҷумҳурӣ пастшавии ботадриҷи сатҳи об ба қайд гирифта шуда, танҳо сатҳи оби дарёи Қизилсӯ (ҷанубӣ) дар давоми моҳ бетағйир монд.

Сарфи миёнаи моҳонаи об давоми моҳ дар ҳавзаи дарёҳои Вахш (70-95 фоиз), Панҷ (61-87 фоиз), Зарафшон (97-102 фоиз), Кофарниҳон (80-92 фоиз) ва Исфара (56 фоиз) дар ҳудуд ва аз меъёр кам мушоҳида гардид.

Ҳаҷми оби обанбори Норак давоми моҳ 31 млн. $м^3$ кам гардида, санаи 30-юми сентябри соли ҷорӣ 10511 млн.$м^3$–ро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 61 млн.$м^3$ кам мебошад.

Ҳаҷми оби обанбори Қайроққум дар давоми моҳ 130 млн.$м^3$ зиёд гардида, санаи 30-юми сентябри соли равон 1684 млн.$м^3$ -ро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 19 млн.$м^3$ кам мебошад.

Дурустии пешгӯиҳо, моҳи сентябри соли 2023 дар умум 90 фоиз (2022-юм 89 фоиз) - ро ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли 2022 -юм 1 фоиз баланд ба қайд гирифта шуд.

Замимаи 2. Индикаторҳои мақсадноки асосии СМР-2030

Номгӯи индикаторҳо	Воҳиди ченак	2015	2020	2021	2022[1]	семоҳ. I с.2023	семоҳ. II с.2023	семоҳ.III с.2023[1]	Сенарияи индустриалӣ		
									2020	2025	2030
Шумораи аҳолӣ (дар охири сол)	ҳаз.нафар	8551,2	9716,8	9886,8	10078,4	10121,1	10163,4	10214,0	9500	10490	11580
Суръати афзоиши воқеии ММД ба ҳисоби миёна дар як сол*	%	6,0	4,4	9,4	8,0	8,2	8,3	8,3	6,7	6,9	7,8
											6-7
ММД ба ҳар нафар аҳолӣ	сомонӣ	5727,8	8922,2	10312,0	11838,8	x	x	x	8430	12297	17754
Маҷмӯи пасандозҳои дохилӣ нисбат ба ММД	%	13,0	21,7	27,3	38,9	x	x	x	22	26	28
Ҳиссаи маблағгузориҳои хусусӣ дар ММД	%	4,6	3,8	4,5	4,0	4,8	4,3	4,2	10	15	18
Ҳиссаи соҳаи саноат дар ММД	%	13,3	23,1	23,8	23,5	20,7	18,0	17,1	12,5-13,2	16	20-20,5
аз он ҷумла:											
-соҳаи истихроҷ	%	1,7	2,8	4,6	4,3	4,1	4,1	4,0	11-12	11-11,5	9-10
-соҳаи коркард	%	8,7	15,6	15,0	15,1	10,8	9,4	9,0	72-74	74-75	76-75,5
-истеҳсол ва тақсимоти газ, об ва энергия	%	2,9	4,7	4,2	4,1	5,8	4,4	4,1	15-16	14,0-14,5	14-14,5
Ҳиссаи соҳаи кишоварзӣ дар ММД	%	22,0	22,7	22,4	22,9	6,8	16,2	23,5	21	20,1	19-19,5
Ҳиссаи соҳаи хизматрасонӣ дар ММД (бе сохтмон)	%	41,0	34,6	32,9	33,3	51,3	46,1	39,8	37-37,5	34-34,2	28,5-29,5
Андозҳои холиси ғайримустақим дар ММД	%	12,6	9,0	9,6	9,1	12,8	11,2	10,8	12,6	12,5	12,5
Истеҳсоли нерӯи барқ, ҳамагӣ	млрд.кВт. соат	17,1	19,8	20,6	21,4	5,4	5,4	6,4	26,2	37,5	40,7
Истеҳсоли нерӯи барқ дар НБО	млрд.кВт. соат	16,8	18,1	19,3	19,9	4,8	5,3	6,4	24,5	34,4	37,6
Истеҳсоли нерӯи барқ ба ҳар нафар аҳолӣ	ҳаз.кВт. с/наф	2,0	2,0	2,1	2,1	0,5	0,5	0,6	2,78	3,64	3,67

Номгӯи индикаторҳо	Воҳиди ченак	2015	2020	2021	2022	семоҳ. I с.2023	семоҳ. II с.2023	семоҳ.III с.2023[1]	Сенарияи индустриалӣ		
									2020	2025	2030
Афзоиши ҳаҷми истеҳсоли саноатӣ (нисбат ба соли 2021)	%	111,3	108,8	120,8	109,7	108,8	108,9	105,9	160	260	400
Истихроҷи нафт	ҳаз.тонна	24,6	24,5	24,6	24,9	4,5	4,6	4,7	25,0	30,0	36,0
Истихроҷи газ	ҳаз.$м^3$	4102	678,0	762,0	810,0	105,4	88,3	135,8	4600	5000	6000
Истихроҷи ангишт	млн.тонна	1,0	2,0	2,1	2,4	0,3	0,5	0,7	4,05	6,9	10,3
Гардиши бор	млрд.т.км	6,0	7,6	8,4	10,3	2,4	2,8	3,6	7,9	9,2	12,3
Мусофиргардиш	млрд.мус.км	9,2	8,0	8,8	9,9	2,7	3,0	2,8	13,2	15,5	20,6
Дарозумрии чашмдошт ҳангоми таваллуд,	сол	73,6	х	х	76,3	х	х	х	75,7	77,8	80,0
аз ҷумла:											
- мардон		71,8	х	х	74,7	х	х	х	73,8	75,9	78,0
-занон		75,6	х	х	77,9	х	х	х	77,7	80,0	82,2
Ҳиссаи шахсони дорои таҳсилоти касбӣ дар байни аҳолии ба кор машғул,	%	26	х	х	х	х	х	х	на кам аз 30	на кам аз 50	на кам аз 60
аз ҷумла дар байни занон		20	х	х	х	х	х	х	на кам аз 24	на кам аз 40	на кам аз 50
Афзоиши музди меҳнати воқеӣ (афзоиши миёна дар як сол)	%	1,8	-3,9	1,4	7,2	10,9	11,9	11,2	5		
Таносуби музди меҳнати занон бо музди меҳнати мардон	%	61,1	66,7	67,9	61,5	х	х	х	65	70	75
Фарогирии кӯдакони аз 3 то 6 сола ба муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ	% ба гурӯҳи синну сол	9,1	9,6[1]	8,7[1]	8,8	х	х	х	30	40	50
Ҳисоби миёнаи солҳои хониш дар мактаб	сол	9,6	х	х	х	х	х	х	10	11	12

Номгӯи индикаторҳо	Воҳиди ченак	2015	2020	2021	2022[1]	семоҳ. I с.2023	семоҳ. II с.2023	семоҳ.III с.2023[1]	Сенарияи индустриалӣ		
									2020	2025	2030
Хароҷотҳои умумӣ ба соҳаи илм[4]	% нисбат ба ММД	0,15	0,09	0,09	x	x	x	x	на кам аз 0,8	на кам аз 1,2	на кам аз 1,5
Афзоиши нафақаҳои воқеӣ (афзоиши миёна дар як сол)	%	-6,3	-2,5[1]	-8,1	x	x	x	x	6		
Сатҳи таъминот бо манзил	м²/нафар	10,7	x	x	x	x	x	x	13	15	17
Сатҳи камбизоатӣ	%	31	x	23,4	22,5	22,5	x	x	20	18	15
Сатҳи фақри шадид	%	15,7	x	x	x	x	x	x	-	-	0
Индекси нобаробарии гендерӣ	раддабандӣ	мавқеи 69 дар байни 155 кишвар	x	x	x	x	x	x	на поён аз мавқеи 60	на поён аз мавқеи 55	на поён аз мавқеи 50
Индекси рушди гендерӣ	гурӯҳ	гурӯҳи 3-юм дар сатҳи рушд	x	x	x	x	x	x	гурӯҳи 2-юм дар сатҳи рушд	гурӯҳи 2-юм дар сатҳи рушд	гурӯҳи 2-юм дар сатҳи рушд
Ҳиссаи шуғл дар бахши ғайрирасмӣ	%	40	15,7[3]	15,7[3]	15,7[3]	15,7[3]	x	x	37	35	30

[*] *нишондиҳандаи кӯтоҳмуҳлати рушди иқтисодиёт (НКРИ)*

[1] *маълумотҳои пешакӣ*

[2] *таҳқиқоти қувваи корӣ-2009*

[3] *таҳқиқоти қувваи корӣ-2016*

[4] *маълумотҳои дар семоҳа овардашуда аз рӯи ҷамъбасти семоҳа*

Замимаи 3. Тағйироти нархҳои миёнаи яклухт (пешниҳод) дар Тоҷикистон (сомонӣ/кг)

	семоҳаи I			семоҳаи II			семоҳаи III			семоҳаи IV		
	2021	**2022**	**2023**	**2021**	**2022**	**2023**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**
	Картошка											
ВМКБ	-	-	-	-	-	7,00	4,34	5,18	6,05	3,94	4,57	4,86
Вилояти Суғд	1,88	1,60	2,07	2,23	3,15	3,38	1,46	2,13	2,74	2,0	2,48	2,03
Вилояти Хатлон	-	-	-	2,77	2,32	2,50	2,61	2,26	3,00	1,88	1,51	2,27
НТҶ	3,0	-	2,20	2,44	2,36	2,33	2,56	2,45	2,22	2,91	2,73	2,37
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	1,9	1,60	2,18	2,58	2,89	2,98	2,0	2,28	2,92	3,23	3,54	2,19
	Шир											
ВМКБ	-	-	-	5,92	8,67	8,14	6,23	8,56	8,82	5,80	6,62	8,95
Вилояти Суғд	2,4	3,27	3,33	2,62	2,58	2,93	2,55	2,54	3,22	2,38	2,52	2,52
Вилояти Хатлон	2,33	2,08	4,96	2,93	2,57	3,00	2,78	3,58	3,00	1,81	1,90	3,67
НТҶ	3,68	4,30	3,14	3,54	4,24	5,52	3,64	4,24	5,16	4,45	3,40	3,76
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	2,46	4,24	3,34	3,12	3,58	4,06	3,16	3,48	4,24	4,25	3,12	3,32
	Гандум											
ВМКБ	-	-	-	-	-	-	4,78	6,77	6,04	3,59	4,83	6,67
Вилояти Суғд	2,54	3,44	3,36	3,03	3,62	3,94	2,70	3,50	3,29	1,76	2,65	3,20
Вилояти Хатлон	-	-	-	2,42	2,96	2,50	2,40	2,83	2,50	1,60	2,55	3,02
НТҶ	2,15	3,92	-	2,43	2,48	2,00	2,34	2,66	2,71	1,80	2,56	2,58
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	2,26	3,53	3,36	2,55	2,17	2,82	2,56	3,22	2,76	1,93	2,64	3,08

Замимаи 4. Тағйироти нархҳои миёнаи истеъмолӣ аз рӯи семоҳаҳои солҳои 2020 - 2023 дар Тоҷикистон (сомонӣ/кг)

				семоҳаи I			семоҳаи II			семоҳаи III			семоҳаи IV		
	2020	2021	2022	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2020	2021	2022
Картошка															
ш. Душанбе	4,00	3,79	4,92	4,08	3,85	4,40	3,70	3,67	5,70	3,53	4,22	5,77	3,30	3,86	3,95
Вилояти Суғд	4,05	3,67	3,48	4,23	3,28	4,84	3,87	4,29	5,21	3,02	3,07	4,88	3,24	3,57	3,29
Вилояти Хатлон	3,90	3,79	3,68	4,33	3,62	5,01	3,46	3,26	5,76	3,13	4,00	6,48	3,28	3,68	3,82
ВМКБ	4,72	4,62	4,82	4,70	4,50	6,11	4,73	4,82	6,50	4,64	5,08	7,28	4,17	4,42	4,97
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	4,17	3,96	3,97	4,34	3,85	5,09	3,94	4,01	5,79	3,38	4,09	6,10	3,50	3,89	3,98
Шир															
ш. Душанбе	4,67	5,14	6,15	5,22	6,13	7,83	4,97	6,17	6,50	4,97	5,87	6,00	4,84	5,38	6,43
Вилояти Суғд	3,47	3,85	4,38	3,59	4,15	5,54	3,72	4,36	5,75	4,12	4,46	5,52	3,59	3,96	4,53
Вилояти Хатлон	3,88	4,12	4,89	4,44	4,67	6,11	3,94	4,85	5,57	3,90	4,63	5,56	4,14	4,20	5,39
ВМКБ	5,19	5,62	7,12	5,40	6,86	8,64	5,46	7,13	7,80	5,58	7,36	7,80	5,26	6,05	7,62
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	4,30	4,68	5,63	4,66	5,24	7,03	4,52	5,63	6,40	4,64	5,58	6,22	4,46	4,90	5,99
Орди навъи якум															
ш. Душанбе	4,68	4,98	6,15	4,83	5,57	5,20	4,72	6,70	5,05	4,87	6,48	5,24	4,89	5,48	5,84
Вилояти Суғд	4,67	5,00	6,09	4,79	5,36	5,09	4,74	6,77	4,14	4,87	6,42	4,73	4,80	5,60	5,82
Вилояти Хатлон	4,82	5,08	6,46	5,01	5,65	5,26	4,89	6,97	4,97	4,93	6,94	4,87	5,05	5,47	6,28
ВМКБ	5,03	5,57	6,66	5,28	5,92	6,47	5,18	6,55	5,26	5,24	7,18	6,05	5,27	5,79	6,99
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	4,80	5,15	6,34	4,97	5,63	5,51	4,88	6,75	4,86	4,98	6,75	5,22	5,00	5,58	6,23
Гандум															
ш. Душанбе	4,15	4,60	5,21	4,55	5,30	5,30	4,36	5,28	5,16	4,50	5,33	5,03	4,58	4,74	5,30
Вилояти Суғд	3,26	3,86	4,77	3,48	4,74	4,71	3,53	4,68	4,64	4,37	4,92	4,88	3,48	4,08	4,86
Вилояти Хатлон	3,30	3,81	4,47	3,74	4,50	4,67	3,63	4,32	4,29	4,37	4,76	4,48	3,49	3,95	4,74
ВМКБ	4,91	5,46	6,14	5,30	6,14	6,21	5,37	5,99	5,88	4,37	6,25	5,86	5,52	5,55	6,52
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	3,90	4,43	5,15	4,27	5,17	5,22	4,22	5,07	4,99	4,40	5,31	5,22	4,27	4,58	5,38
Биринҷ															
ш. Душанбе	8,68	7,65	8,47	7,52	10,65	13,35	7,50	8,43	14,10	7,80	8,60	14,78	8,52	7,79	9,80
Вилояти Суғд	10,54	9,69	9,77	9,78	11,27	12,53	9,39	9,76	15,26	9,73	9,75	14,57	10,24	9,84	9,00
Вилояти Хатлон	9,08	3,33	9,03	8,47	10,42	12,87	8,50	8,63	13,10	8,36	9,16	14,15	7,91	8,00	10,81
ВМКБ	13,25	14,36	15,25	10,27	14,16	20,80	14,42	14,75	16,90	14,29	14,99	17,45	13,76	14,44	14,69
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	10,39	10,00	10,62	10,01	11,35	14,88	9,95	10,39	14,84	10,05	10,62	15,24	10,11	10,01	11,09
Шакар															
ш. Душанбе	7,08	9,03	10,13	8,82	9,42	9,37	9,15	10,65	11,50	9,0	10,67	11,50	8,68	9,13	9,80
Вилояти Суғд	7,28	9,76	10,88	9,51	10,36	10,04	9,91	11,94	12,34	9,70	11,03	11,97	9,06	9,91	10,19
Вилояти Хатлон	7,25	9,24	10,08	9,27	9,20	9,11	9,61	10,97	11,70	9,03	10,22	11,89	9,00	9,06	9,91
ВМКБ	7,96	10,03	11,58	9,91	10,69	11,44	10,08	12,05	12,22	10,00	11,99	12,34	9,64	10,15	11,60
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	7,39	9,51	10,67	9,38	9,91	9,99	9,69	11,40	13,19	9,43	10,98	11,93	9,09	9,56	10,38

				семоҳаи I			семоҳаи II			семоҳаи III			семоҳаи IV		
	2020	**2021**	**2022**	**2021**	**2022**	**2023**	**2021**	**2022**	**2023**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**
Пиёз															
ш.Душанбе	2,03	1,85	3,47	1,73	2,70	5,30	1,47	3,20	3,20	1,89	4,03	3,10	2,09	2,31	3,97
Вилояти Суғд	1,82	1,50	3,21	1,59	2,50	7,91	1,22	3,25	3,04	1,42	3,67	2,87	1,78	1,76	3,43
Вилояти Хатлон	2,00	1,66	3,36	1,83	2,69	8,10	1,24	2,86	3,26	1,37	4,02	3,17	2,14	2,21	3,87
ВМКБ	2,98	2,76	4,72	2,84	3,87	10,79	2,45	4,25	4,78	2,65	5,41	4,63	2,81	3,10	5,35
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	2,21	1,94	3,69	2,00	2,94	8,03	1,59	3,33	3,57	1,83	4,28	3,44	2,20	2,34	4,16
Равғани пахта															
ш.Душанбе	13,34	20,35	21,62	17,33	21,20	18,37	21,23	23,67	15,50	22,0	22,60	16,10	15,78	20,83	19,02
Вилояти Суғд	13,47	19,79	20,62	18,65	20,59	17,48	20,08	22,40	13,97	21,07	20,89	14,03	17,49	21,24	18,37
Вилояти Хатлон	12,47	20,58	20,77	17,48	21,55	18,56	21,20	21,66	14,51	21,78	20,81	14,88	15,29	21,84	19,05
ВМКБ	14,44	22,35	25,35	18,65	24,76	23,08	22,12	25,91	20,56	24,01	26,87	20,05	16,61	24,61	26,28
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	13,43	20,77	22,24	18,03	22,03	19,37	21,16	23,41	16,13	22,21	22,79	16,27	16,29	22,14	20,68
Гӯшти гусфанд															
ш.Душанбе	53,09	65,51	66,87	56,83	70,31	66,37	64,12	65,73	68,50	69,27	65,53	68,90	54,73	72,82	65,90
Вилояти Суғд	56,40	66,92	74,59	60,99	71,63	76,11	65,77	72,59	80,08	69,68	75,24	79,46	59,22	71,55	78,89
Вилояти Хатлон	51,90	64,16	66,21	56,48	68,66	69,45	65,52	67,17	73,92	67,42	63,87	75,35	53,21	68,53	65,15
ВМКБ	45,65	54,51	58,96	49,27	59,09	64,09	51,71	59,10	59,44	57,98	58,41	59,81	47,21	59,09	59,26
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	51,76	62,77	66,66	55,89	67,42	69,00	61,78	66,15	70,49	66,09	65,76	70,90	53,59	68,00	67,30
Гӯшти гов															
ш.Душанбе	52,43	59,92	61,32	53,67	62,43	79,37	60,68	61,30	67,20	59,13	60,64	68,40	53,56	63,00	60,89
Вилояти Суғд	49,82	58,92	65,76	55,41	65,41	83,65	56,61	64,81	68,87	56,70	65,11	69,41	52,14	65,06	67,72
Вилояти Хатлон	50,83	59,03	60,21	52,87	62,37	71,97	58,83	59,85	68,30	57,68	58,37	69,02	51,75	63,54	60,25
ВМКБ	44,85	52,83	56,74	47,91	55,82	60,64	51,70	56,63	58,56	52,15	56,44	58,23	46,06	56,02	58,08
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	49,48	57,67	61,01	51,96	61,51	73,91	56,96	60,65	65,73	56,42	60,14	66,27	50,88	61,90	61,74
Гӯшти мурғ															
ш. Душанбе	24,05	26,76	30,46	24,0	31,33	31,13	26,17	30,50	31,20	27,71	30,00	31,20	24,14	29,17	30,00
Вилояти Суғд	23,54	25,40	28,86	27,76	28,75	30,65	25,24	28,75	29,05	25,24	28,75	30,40	24,06	27,35	29,19
Вилояти Хатлон	21,70	23,37	25,90	29,0	24,32	30,99	23,67	25,34	29,63	23,37	26,23	30,33	22,67	23,43	27,70
ВМКБ	29,26	32,24	36,01	29,45	35,39	38,48	30,96	35,89	38,44	31,81	36,23	59,67	29,30	32,75	36,56
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	24,64	26,69	30,31	25,05	29,94	32,81	26,51	30,12	32,31	27,03	30,30	32,90	25,04	28,17	30,86
Тухм 10 дона															
ш. Душанбе	9,16	10,16	11,11	10,90	8,73	13,43	10,90	10,03	11,20	9,33	11,56	12,63	10,72	9,51	11,11
Вилояти Суғд	8,83	10,31	10,64	11,39	8,80	13,26	10,56	9,18	10,48	9,51	10,93	11,49	10,74	9,76	10,64
Вилояти Хатлон	8,96	10,36	10,18	11,56	8,40	13,07	10,95	8,42	10,44	9,50	10,40	11,55	10,43	9,41	10,18
ВМКБ	10,25	11,95	12,93	12,06	11,86	15,00	12,39	11,75	12,56	11,60	12,71	13,27	11,57	11,74	12,93
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	9,30	10,69	11,22	11,48	9,45	13,69	11,20	9,84	11,17	9,99	11,40	12,24	10,86	10,10	11,22

Замимаи 5. Хароҷоти пулии хонаводаҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо)

	нӯҳ моҳи соли 2022						нӯҳ моҳи соли 2023					
	ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хона-вода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хона-вода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хона вода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:	
		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот
Хароҷоти пулӣ	**835,10**	**1034,99**	**708,97**	**100**	**100**	**100**	**1104,52**	**1276,16**	**994,43**	**100**	**100**	**100**
аз он ҷумла:												
Хароҷоти истеъмолӣ	**831,44**	**1031,09**	**705,46**	**99,6**	**99,6**	**99,5**	**1103,73**	**1275,45**	**993,59**	**99,9**	**99,9**	**99,9**
аз он ҷумла:												
барои хӯрок	415,71	528,02	344,85	49,8	51,0	48,6	523,03	666,00	431,33	47,3	52,2	43,4
барои хариди молҳои ғайриозуқа	202,68	228,15	186,61	24,3	22,0	26,3	433,81	430,67	435,83	39,3	33,7	43,8
аз он ҷумла:												
либос, пойафзол, газвор	71,38	91,54	58,66	8,5	8,8	8,3	92,48	117,60	76,37	8,4	9,2	7,7
мебел ва ашёи фарҳангию маишӣ	16,84	29,93	8,59	2,0	2,9	1,2	51,36	68,99	40,05	4,6	5,4	4,0
доруворӣ, асбобу анҷоми тиббӣ	8,15	11,39	6,11	1,0	1,1	0,9	9,42	12,65	7,35	0,8	1,0	0,7
маводҳои сохтмонӣ	11,32	4,46	15,64	1,4	0,4	2,2	48,50	28,62	61,25	4,4	2,2	6,2
сӯзишворӣ	18,88	11,01	23,84	2,3	1,1	3,4	53,96	35,41	65,85	4,9	2,8	6,6
барои хариди маснуоти тамоку	0,71	0,89	0,60	0,08	0,09	0,08	0,85	0,98	0,76	0,08	0,08	0,08
барои хариди машрубот	0,75	0,95	0,63	0,09	0,09	0,09	0,70	0,87	0,59	0,06	0,07	0,06
пардохти хизматрасонии шахсӣ	204,01	266,22	164,75	24,4	25,7	23,2	147,34	179,53	126,69	13,3	14,1	12,7
аз он ҷумла:												
хизмати маишӣ	68,44	97,46	50,14	8,2	9,4	7,1	85,44	94,87	79,39	7,7	7,4	8,0
аз он ҷумла:												
пардохти хизмати коммуналӣ	52,21	76,95	36,59	6,2	7,4	5,2	56,29	74,21	44,79	5,1	5,8	4,5
аз он ҷумла:												
-манзилгоҳ	10,18	8,24	11,40	1,2	0,8	1,6	9,42	8,75	9,85	0,8	0,7	1,0

	нӯҳ моҳи соли 2022						нӯҳ моҳи соли 2023					
	ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хона-вода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хона-вода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хона вода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:	
		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот
-хизмати коммуналӣ	9,09	19,08	2,79	1,1	1,8	0,4	7,99	8,71	7,53	0,7	0,7	0,8
-қувваи барқ	32,94	49,64	22,40	3,9	4,8	3,2	21,52	31,67	15,01	1,9	2,5	1,5
аз он ҷумла барои дӯхту таъмири либосу пойафзол	4,63	6,03	3,75	0,5	0,6	0,5	4,89	6,64	3,76	0,4	0,5	0,4
хизмати фарҳангию маърифатӣ	0,23	0,37	0,13	0,03	0,04	0,02	3,60	5,22	2,56	0,3	0,4	0,3
пардохт барои таҳсил	2,80	5,12	1,34	0,3	0,5	0,2	4,61	6,26	3,54	0,4	0,5	0,3
пардохт барои ёрии тиббӣ	28,17	31,19	26,27	3,4	3,0	3,7	21,24	25,52	18,49	1,9	2,0	1,9
пардохт барои санаторияю муолиҷа, инчунин истироҳат	1,19	1,40	1,05	0,1	0,1	0,1	7,76	7,98	7,61	0,7	0,6	0,8
пардохти хизмати нақлиёт	26,17	26,72	25,82	3,1	2,6	3,6	25,94	25,33	26,33	2,3	2,0	2,6
пардохти хизмати алоқа	26,06	33,82	21,17	3,1	3,3	3,0	17,65	21,36	15,27	1,6	1,7	1,5
пардохти хизмати соҳаи ҳуқуқ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Андозҳо ва дигар пардохтҳо	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Дигар хароҷот	**3,66**	**3,9**	**3,51**	**0,4**	**0,4**	**0,5**	**0,79**	**0,71**	**0,84**	**0,1**	**0,1**	**0,1**

Тақсимоти хонаводаҳо ва аҳолии онҳо аз рӯи андозаи ҳисоби миёнаи харочоти истеъмолӣ дар нӯҳ моҳи соли 2023 (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо, ба ҳисоби фоиз)

№		Шумораи хонаводаҳои тадқиқшуда	Аҳолии онҳо	Хонаводаҳое, ки иборат аст аз:					Кӯдакони то 16 - сола			
				1 нафар	2 нафар	3 нафар	4 нафар	5 нафар ва зиёдтар	1 фарзанд	2 фарзанд	3 фарзанд	4 фарзанд ва бештар
1.	**Ҳамагӣ**	3000	17530	50	163	241	439	2107	626	683	531	439
	аз он ҷумла:											
2.	10% аҳолии камбизоаттарин (1 децил)	301	1817	3	6	18,6	46	228	69	77	55	49
3.	2 децил	300	1999	4	6	18	36	238	53	68	64	72
4.	3 децил	300	1965	2	8	13	30	247	58	66	60	75
5.	4 децил	340	2104	3	13	22	42	262	58	84	71	63
6.	4 децил	270	1722	2	10	14	33	211	47	70	57	44
7.	6 децил	290	1729	2	8	22	42	216	67	68	60	36
8.	7 децил	302	1759	5	15	20	47	214	68	72	51	42
9.	8 децил	299	1613	4	16	34,6	52	191	69	70	48	27
10.	9 децил	299	1480	7	36	40	51	164	71	63	34	18
11.	10% аҳолии сербизоаттарин (10 децил)	299	1342	18	45	40	60	136	66	45	31	13

Замимаи 6. Истеъмоли хӯрокворӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар узви хонаводаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо)

(дар як моҳ; кг)

	нӯҳ моҳи соли 2022			нӯҳ моҳи соли 2023		
	Ҳамагӣ	аз он ҷумла:		Ҳамагӣ	аз он ҷумла:	
		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот
Маҳсулоти нонӣ	13,13	14,22	12,29	12,80	13,55	12,24
Картошка	3,40	3,63	3,21	3,40	3,90	3,06
Сабзавоту полизӣ	10,08	10,78	9,54	11,40	12,58	10,59
Мева ва буттамева, хушкмева	3,20	3,26	3,10	3,00	3,18	2,84
Қанд ва маҳсулоти қаннодӣ	1,34	1,46	1,24	1,33	1,42	1,27
Гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ	1,82	2,25	1,48	2,00	2,51	1,66
Моҳӣ ва маҳсулоти моҳӣ	0,09	0,14	0,07	0,12	0,13	0,11
Шир ва маҳсулоти ширӣ	3,54	3,37	3,67	3,50	3,41	3,54
Тухм, (дона)	14	16	12	13	15	11
Равғани растанӣ ва маргарин	1,55	1,84	1,32	1,60	1,81	1,47

БУЛЛЕТЕНИ ИТТИЛООТӢ ДАР БОРАИ БЕХАТАРИИ ОЗУҚАВОРӢ ВА КАМБИЗОАТӢ

/дар зери таҳрири - Директори
Агентии омори назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон - Нурмаҳмадзода Ҷ.
734025 Тоҷикистон ш.Душанбе, кӯчаи Бохтар 17

Фармоиши №_____

Адади нашр 62 нусха

Ба чоп супурда шуд «30» декабри соли 2023

Раёсати табъу нашри таъҷилӣ МД МКҲ -ии

Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон